

Een bladzijde uit de geschiedenis van de Oranje-kazerne,

DOOR

F. DE BAS,

Gep. Luitenant-generaal.

I. DE EERSTE STEENLEGGING.

'n Vroolijke aanblik bood Hollands koninklijke residentie op 20 April 1824, den dag van de eerste steenlegging der nieuwe infanterie-kazerne, tot den aanbouw waarvan het stadsbestuur het vorige jaar had besloten. Ter eere van den prins van Oranje, enkele dagen te voren uit Soestdijk overgekomen, en van de plechtigheid op heden, wapperden driekleur en oranje-wimpel van den groote-kerktoren en van het stadhuis, wuifden in het Voorhout boven het nog schemerachtige groen der hooge lindeboomen, weerkaatsten aan den achterkant van het Binnenhof en uit de huizen ter overzijde in het fijn gerimpelde gelaat van den hofvijver, zwierden uit de daken van den Denneweg en van de toppen der palen-rijen langs het toenmalige „Nachtegaals-pad” en den Hoogen Wal — thans Parkstraat en Mauritskade —, feestelijk getooid voor het militaire schouwspel, hetwelk in den vóórmiddag tusschen genoemde toegangen naar het weleer dubbel lange en breede nog onbebouwde terrein van het tegenwoordige Alexandersveld stond te worden voltrokken.

Het drukst liep 't tusschen 10 en 11 uur achter de koninklijke bibliotheek, waar de prins van Oranje, de held van Quatre-Bras en Waterloo, op eerbiedig aanzoek van het stadsbestuur den eersten steen zou leggen van de nieuwe kazerne. Tegen elf uur had een gedeelte der stedelijke schutterij en van het garnizoen zich in twee rijen tegenover elkander geschaard, tusschen genoemde bibliotheek en den Hoogen Wal, in de nabijheid waarvan eenige tenten waren opgeslagen tot ontvangst van Zijne Koninklijke Hoogheid en van aanzienlijke genoodigden met hunne dames. Daartoe behoorden de burgemeester Copes van Cattenburch en wethouders met den compleeten gemeenteraad, de luitenant-generaal graaf van Limburg Stirum, gouverneur der residentie, aan het hoofd van de militaire autoriteiten, de staven van het 2e regiment kurassiers en van het 9e regiment infanterie, 's konings adjudant baron van Omphal, tevens de meeste zich alhier bevindende officieren der land- en zeemacht van allerlei rang — schitterende gouden, zilveren en staalblauwe lijnen van uniformen, waartegen in de verte afstaken dichte drommen van jongeren en ouderen in lichte zomerkleedjes en feestgewaad, met oranje-strikken en

veldbloemen op de borst of in het knoopsgat, door den vollen gloed van den vóórjaarszon beschenen.

Zich nauwgezet houdende aan het vastgestelde uur, trad de prins van Oranje met klein gevolg precies tegen elven onder luide toejuchingen de afgebakende ruimte langs den Hoogen Wal binnen, ontvangen door burgemeester en wethouders, en verwelkomd door het opgewekte ruitierlied „Wilhelmus van Nassauwen” der kurassiers van kolonel de Mercx, als machtige jubeltoon over de vlakte. Vóór 's prinsen tent schaarde zich de muziek der schutterij, welke bij de laatste tonen van het Nassaulied het nationale „Wien Neerlands bloed” inzette.

Na een korte, hartelijke begroeting door den prins van graaf van Limburg Stirum, de officieren en de omstanders richtte de heer Copes van Cattenburch de uitnoodiging tot Oranje om den eersten steen van de nieuwe kazerne te willen leggen —

„Uwe Koninklijke Hoogheid!

„In naam van het alhier tegenwoordige bestuur van 's Gravenhage vergunne mij onzen eerbiedigen dank te betuigen voor de hooge eer, die Uwe Doorluchtige Persoon onze stad bewijst, door heden op dit terrein te verschijnen.

„De machtiging van het stadsbestuur om Uwe Koninklijke Hoogheid alhier welkom te heeten en te verzoeken den eersten steen te willen leggen van de militaire kazerne, legt mij een hoogst aangename, tevens doeltreffende taak op. Onder zooveel nuttige en uitgebreide ondernemingen, welke de regeering van uw nooit volprezen vader, onzen geeerbiedigden koning, kenschetsten, zijn naam vereeuwigen, wordt de stichting der nieuwe kazerne in nog hooger mate vereerd door Uwer Hoogheids deelneming. Het ter huisvesting der bezetting op te trekken gebouw moet, tot het late nageslacht en zoo lang de wanden zullen duren, dierbaar blijven aan het hart van alle rechtschappen krijgslieden, bij het besef dat de eerste steen daarvan is gelegd door dezelfde hand, welke éénmaal hunne voorgangers zoo gelukkig ten strijde voerde, het vaderland hielp redden met eigen bloed.

„Leve de Koning! Leve de Prins van Oranje!”

Terwijl de juichkreet van den waardigen burgervader duizendwert werd vermenigvuldigd over de breede ruimte, presenteerden schutterij en infanterie op bevel de geweren, salueerden de kurassier-officieren, ware ruitier-standbeelden uit oud-germaanschen tijd, met den sabel, zwoer menige oude snorrebaard, vóór een tiental jaren getuige van Neerlands roem in het zuiden, in het binnenste van zijn hart een nieuwen eed van trouw.

De prins antwoordde den burgemeester met eenige vriendelijke woorden en werd vervolgens geleid naar de tent, alwaar hem door mevrouw Copes van Cattenburch en mevrouw van de Kas-

teele, echtgenoot van den wethouder, het schootsvel en de handschoenen, door den wethouder 't Hoen een zilveren truffel, werden aangeboden.

Aanstands begaf de prins zich naar de plaats, ter zijde van den westelijken ingang van het te verrijzen gebouw, alwaar hij den eersten steen legde. Op dezen blauwen steen prijkt in vergulde letters het opschrift:

Willem Frederik George Lodewijk
Prins van Oranje
Neerlands Held bij Quatre-Bras en Waterloo
Heeft van dit gebouw den eersten steen gelegd
Op den 20 April 1824
En alzoo buitengewone eer bewezen
Aan de krijgslieden, zijne strijdgenooten
Die het bewaren zullen
En aan de stad 's Gravenhage Zijne geboorteplaats
Die het gesticht heeft.

Nogmaals wendde de burgemeester zich tot den prins —

„Uwe Koninklijke Hoogheid veroorlove mij U dank te betuigen voor de aanvaarding en volvoering van de taak, die wij de vrijheid namen uwer alom bekende welwillendheid eerbiediglijk op te dragen.

„Uit naam van den raad en van de gansche burgerij maak ik van deze gelegenheid gebruik om bij Uwe Kon. Hoogheid onze stad aan te bevelen: niet slechts als de wieg en bakermat van zooveel Doorluchtige vorsten, die ons vaderland gelukkig maakten, maar ook als de eerste zetel van het vuur van liefde en gehechtheid aan het landsbestuur, hetwelk door de weldadige regeering van den vader en de onvergetelijke diensten van den zoon, onuitbluschbaar geworden is.”

De prins antwoordde met de voor 's Gravenhage vleiende en gedenkwaardige verzekering, dat de grond, waarop hij het levenslicht had aanschouwd, hem steeds dierbaar zou blijven.

Vervolgens reciteerde de heer wethouder van de Kasteele een door hem voor deze gelegenheid vervaardigd gedicht 1), waarvan wij hier alleen het eerste couplet opnemen.

Juich, 's Gravenhage! juich!
Dat iedere stad zich buig!
Elk wil u de eerkroon wijden;
Gij sticht voor Neerlands heldentad
Een woning, die den loop en zelfs den drang der tijden
Verduren zal.

De driewerf herhaalde instemming der aanzienlijke vertegenwoordigers van stad en leger in 's prinsen onmiddellijke nabijheid, overslaande tot de menigte ginds door het „Leve de prins van Oranje”, huldigde

1) Dit gedicht berust op het Krijgsgeschiedkundig Archief.

den vorst, die met vroegere krijgsgenooten den roem van Hollands trouw en moed had gedragen van den Taag tot de Pyreneeën, van de Schelde en het ruime gezichtsveld van den leeuw van Waterloo tot Parijs.

„Der vad'ren lofzang klinkt in het oor der kinderen schoon.”

Blijkbaar getroffen door deze spontane hulde, onderhield de Prins zich nog eenigen tijd met de dames in de tent van den burgemeester, die voor ververschingen hadden gezorgd, en met de aanwezige heeren, met welke hij vervolgens het aangevangen bouwwerk in oogenschouw nam en zich door den architect omtrent meerdere bijzonderheden liet onderrichten. Zijne Koninklijke Hoogheid betuigde groote tevredenheid met de ontwerpen en teekeningen van de nieuwe kazerne, welke „op een geheel bijzondere, in Nederland nog niet bestaande wijze „zou worden opgetrokken en voltooid”.

Na dankbetuiging aan het stadsbestuur, verliet Oranje het feestterrein, begeleid als bij zijn komst, onder het geschetter van de kurassier-trompetten en de volksliederen door de schutterij-muziek.

II. EERSTE BEWONERS.

Burgemeester en wethouders van 's Gravenhage onderwierpen op 17 Augustus 1825 overeenkomstig het besluit van den gemeenteraad op dien dag, aan Zijne Majesteit den Koning het verzoek om aan de nieuwe, thans voltooide kazerne den naam te geven van

„Willems-kazerne”.

Vijf dagen later (22 Augustus) berichtte hun de minister van binnenslandsche zaken, dat Zijne Majesteit met welgevallen kennis had genomen van het voornemen om het nieuwe militaire gebouw naar den koning te noemen, maar daarbij de voorkeur gaf aan den naam van „Oranje-kazerne”.

In overleg met het oorlogsbestuur had de stedelijke regeering den 24sten Augustus, 's konings drie-en-vijftigsten geboortedag, bestemd tot het betrekken van de kazerne, provisioneel door het eerste bataljon van de 9de Afdeeling infanterie. Onze vroede vaders wenschten ook daarmede aan dien dag, bij herstel van den koning na een ernstige ziekte, bijzondere feestelijkheid bij te zetten. 's Woendags ten één uur zouden zij de infanterie in de nieuwe kazerne „collegealiter gaan ontvangen, de officieren der bezetting op een verversching onthalen, „mitsgaders de onderofficieren op drie ankers wijn, de korporaals en „gemenen op bier, brood en kaas”.

Na afloop van de parade op 24 Augustus in het Malie-veld begaf zich graaf van Limburg Stirum aan het hoofd van de militaire autoriteiten en van het bataljon, dat bezit zou nemen van het gebouw, langs het Voorhout daarheen, en werd op het vóórplein ontvangen door een commissie uit het stadsbestuur. Nadat het bataljon was opgesteld, ver-

welkomde de burgemeester den gouverneur der residentie, zijne officieren en den troep —

„HoogEdelGestrenge en WelEdelGestrenge Heeren!

„'t Strekt het bestuur van 's Gravenhage tot een uitstekend genoeg, op dezen dag van algemeene vreugde, der bezetting het gebouw ten gebuik aan te bieden, hetwelk tot derzelve huisvesting vervaardigd is.

„Al had dit gebouw, ondanks al het schoone en doelmatige, dat het tot een sieraad van de hofstad maakt, nog grootere volkomenheid kunnen bereiken, heeft het den hoogsten trap van luister reeds verkregen, wijl de eerste steen daarvan is gelegd door dezelfde hand, die in 1815 te Quatre-Bras, aan het hoofd der dapperen, den eersten steen van het hernieuwde gebouw des vaderlands verdedigde!

„Dat de gevoelens, welke in deze krijgsmans woning gekoesterd en aangekweekt zullen worden, immer dezelfde blijven als die van dit oogenblik, namelijk: warme liefde voor den koning! Waar men die liefde vindt, vindt men tevens trouw aan het vaderland, want Koning en Vaderland zijn één.

„In dit blijde vooruitzicht en om dit gesticht in de oogen van allen nog eerbiedwaardiger en dierbaarder te maken, heeft de regeering van 's Gravenhage het, met voorkennis en goedgunstige toestemming van Zijne Majesteit, genoemd naar den naam, waarin zich alle tegenwoordige en toekomstige verwachtingen vereenigen, welke dit gebouw, zoolang de muren den tijd weerstaan, kenbaar zal maken als

„Oranje-kazerne”.

„Leve het Huis van Oranje! Leve de Koning!”

Op het oogenblik, dat de burgemeester den naam van Oranje-kazerne uitsprak, verscheen deze titel, als bij tooverslag, met groote letters vóór den ingang van het hoofdgebouw, waarbij alle tegenwoordigen, burgers en militairen, de woorden van den Heer Copes van Cattenburch en de verrassende apothéose geestdriftig toejuichten.

Bij het „colleéaliter” onthaal der officieren en aan den feestdich van het 9de waren aller harten vol vreugde. Ook de andere troepen der bezetting werden van stadswege onthaald. Des namiddags vereenigde graaf van Limburg Stirum alle autoriteiten en een aantal aanzienlijken aan zijn disch. Een schitterende illuminatie in het bosch besloot den dag.

Niet lang zou het verblijf van de 9de Afdeeling in de Oranje-kazerne duren.

Aangezien de ruimte aldaar niet voldoende door de infanterie werd bezet, richtte de stedelijke regeering op 27 December '25 de eenigszins nuchtere vraag aan het oorlogsbestuur: óf niet de infanterie en de kuirassiers te samen in de Oranje-kazerne konden worden gehuisvest? —

Om alleszins begrijpelijke, maar ook om minder bekende redenen werd op het voorstel afwijzend beschikt . . .

De aanvankelijk schijnbaar innige overeenstemming tusschen Zuid- en Noord-Nederland duurde sinds Maart 1815 slechts kort. Toenemende verschillen teekenden zich het duidelijkst in de Kamers bij de behandeling van de begrotingen, in den raad van state bij de beoordeeling van wetsontwerpen vooral die omtrent de belastingen, in 1817 als gevolg der verkiezing van de leden der tweede kamer door de provinciale staten, door weerstand van de katholieke geestelijkheid, blijkbare onvereinigbaarheid der administratieve belangen van Noord en Zuid, 's konings verzet tegen de vrijheid van drukpers enz.

Onder den invloed van talrijke Fransche uitgewekenen, die zich te Brussel hadden gevestigd, en der franskiljons ging de goede geest in het zuiden allengs sterk achteruit.

Meer en meer maakte zich van Willem I de overtuiging meester dat hij, vooral te Brussel — het verblijf der regeering aldaar en te 's Gravenhage wisselde elk jaar — op een volkomen vertrouwbare krijgsmacht moest kunnen rekenen. Reeds vroeger, daarna vooral in de jaren 1827 en '28 hadden de hooften der zuidelijke liberalen er op aangedrongen om de vier Zwitsersche regimenten in Nederlandschen dienst, wier traditioneele gehechtheid aan den vorst in wiens dienst zij stonden hun mishagde, te ontslaan. Op den 31sten December '28 gaf de koning aan dit verlangen toe door het besluit te teekenen, waarbij die regimenten op de meest eervolle en voor hen alleszins voordeelige voorwaarden werden ontbonden. Daarentegen behelsde het Kon. besluit van 7 Juli 1829 no. 104 o. a. de oprichting eener 18de afdeeling infanterie, bovendien, als keurkorpsen, eener afdeeling grenadiers van drie en van twee afzonderlijke jager-bataljons. De afdeelingen grenadiers en de jagers waren bestemd om te Brussel en 's Gravenhage onmiddellijk onder de oogen des konings dienst te doen, en wel zoodanig dat steeds twee bataljons grenadiers in de verblijfplaats van Zijne Majesteit moesten aanwezig zijn. Het 1ste bataljon jagers, bijna uitsluitend samengesteld uit Noord-Nederlanders, zou te 's Gravenhage, het 2de, meerendeels Zuid-Nederlanders, te Brussel garnizoen houden. Deze korpsen werden samengesteld uit een keur van officieren, onderofficieren en manschappen uit het leger; de plaatsing daarbij moest als een onderscheiding en belooning voor bewezen diensten worden aangemerkt. Het bevel der afdeeling grenadiers werd opgedragen aan den kolonel R. A. Klerck, die zich naar Brussel begaf, ten einde de door den koning benoemde officieren, de uit de 17 afdeelingen infanterie getrokken en door het departement van oorlog aangewezen onderofficieren en manschappen, in te deelen.

Den 7den September 1829 waren de nieuw opgerichte afdeelingen en bataljons geheel georganiseerd. Evenals in het jaar 1820 aan alle afdeelingen infanterie en cavalerie vaandels en standaards waren uitgereikt, geschiedde zulks op 23 September 1829 aan de afdeeling grenadiers.

Persoonlijk overhandigde prins Frederik bij een wapenschouwing op de „Place Royale” te Brussel het vaandel aan den kolonel Klerck. Bij het ontvangen van dit kleinnood herhaalden alle officieren den reeds gezworen eed, door de onderofficieren en de manschappen met een driewerf „Hoerah!” bevestigd. Een jaar later zouden de grenadiers dien eed te zelfder stede in het Park met hun bloed bezegelen!

Aangezien de koning in 1829 verblijf hield te 's Gravenhage, ging het 1ste bataljon grenadiers onder bevel van den luitenant-kolonel Mathon op 28 September, het 3de bataljon onder commando van den luitenant-kolonel Serraris den 10den October d. a. v. derwaarts op marsch. Zij werden te 's Gravenhage door den burgemeester Copes van Cattenburch en een commissie uit het gemeentebestuur, den gouverneur der residentie en andere militaire autoriteiten op den Delftschen straatweg ingehaald en naar de Oranje-kazerne geleid, welke inmiddels door de 9de afdeeling was ontruimd. De kapelmeester F. Dunkler senior richtte al spoedig een korps muzikanten op, dat onder de leiding van zijn zoon een wereldberoemden naam heeft verworven.

Op 29 Juli 1830, enkele weken vóór het oproer te Brussel, stelde prins Frederik de beide bataljons grenadiers en het daarbij opgerichte instructie-bataljon onder bevel van den majoor van Bronkhorst, in het Malieveld voor aan den koning en den prins van Oranje, die daarbij door de prinsen Wilhelm en Albert van Pruisen vergezeld waren.

De latere geschiedenis van de Oranje-kazerne is uit de geschriften der Heeren Landolt, van Willes, van der Goes, de Ridder, Wagner e. a., betreffende voormelde korpsen, voldoende bekend.

Ons voornaamste doel met dit verhaal, vooral omtrent de eerste steenlegging van de thans verwoeste kazerne, is er op te wijzen, dat wat ook de toekomst worde van het gebouw of van de plaats, waar dit bijna honderd jaren heeft gestaan, de plaats en de traditie van den eersten steen, door den vorstelijken held van Quatre-Bras en Waterloo eigenhandig gefundeerd, onder geenerlei voorwaarde mogen verloren gaan. Te 's Gravenhage wellicht in de toekomst een Waterloo-plein mét — wanneer België zich onze samenwerking daartoe nabij den oorspronkelijken Viersprong onwaardig blijft maken — een *Quatre-Bras gedenkteeken*, waarvoor dan de zelfs door keizer Napoleon I geroemde held van 16 Juni 1815, desonbewust, persoonlijk den eersten steen zal hebben gelegd.

's Gravenhage, 18 Maart 1919.

Maskeering.

DOOR

P. W. SCHARROO,

Kapitein der Genie, Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool.

Meer nog dan dit reeds vroeger het geval was, is in den laatsten oorlog de beteekenis van zorgvuldig uitgevoerde maskeeringen naar voren getreden. Door de verhoogde uitwerking van het tegenwoordig artillerievuur toch, is het noodzakelijk geworden, om de doelen zooveel mogelijk te onttrekken aan het vijandelijk vuur, terwijl juist door de verkenning uit de lucht, vooral in open, lage polderterreinen, dit verbergen van de doelen uiterst moeilijk is geworden.

In verband hiermede moet dan ook deze verkenning uit de lucht worden tegengegaan door actieve middelen als luchtafweergeschut en eene offensief optredende luchtvloot, en passief door eene zorgvuldige maskeering. De werking van het moderne vuur moet mogelijk worden gemaakt door eene grondige dekking van de strijdmiddelen, vooral ook tegen verkenning, zoodat nog meer dan vroeger van kracht is geworden, hetgeen vóór Augustus 1914 zoo duidelijk was neergelegd in de „Grundsätze der Schlachtfeldbefestigung”, n.l.:

„Im Zweifelfall geht Wirkung vor Deckung; jedoch ist in stehender „Verteidigung ohne Deckung eine nachhaltige Wirkung nicht zu erwarten, und die Kunst der Befestigung besteht darin beide Faktoren zu „verschmelzen.”

Thans moet zelfs verder worden gegaan en als grondgedachte gelden, dat elke verandering in het terrein door graven of kappen, welke niet behoorlijk gemaskeerd wordt, ten nadeele van de gezichtsdekking komt, welke laatste een eerste vereischte is.

Hiertegenover staat, dat de opruimingen in het voorterrein ten behoeve van het infanterie- en mitrailleurvuur, welke vroeger zeer ten nadeele van de maskeering kwamen, thans in den regel beperkt zullen blijven tot eene strook van ongeveer 50—100 M. van de weerstandslijn. In de Deutsche voorschriften wordt het schootsveld bijzaak geacht en vooral gelet op de mogelijkheid, om flankerend vuur af te geven.

Als eerste grondslag moet voor elke maskeering worden aangenomen, dat zij in de eerste plaats moet worden verkregen, door voor de stel-

lingen en hare onderdeelen eene zooveel mogelijk gedekte ligging in het terrein te zoeken.

Zowel permanente als semi-permanente stellingen kunnen niet meer volgens vastgestelde vormen worden samengesteld. Elke stelling mag niet anders zijn dan eene breede en diepe terreinstrook, welke ter verdediging is ingericht en die het beeld geeft van een versterkt landschap, waarin de verspreid liggende, kleine onderdeelen elk zoo nauwkeurig mogelijk met den vorm en de kleur van de omgeving overeenstemmen. Getracht moet worden, geen uiterlijk waarneembaar verschil te doen bestaan tusschen de stelling zelf en het terrein hiervóór en er achter.

Hoe meer werken van verschillenden aard bovendien in de stelling aanwezig zijn en hoe meer deze in het terrein zijn verspreid, des te moeilijker zal het den vijand vallen de meest belangrijke punten van de stelling te ontdekken, zoodat voor de vernieling van de onderdeelen van de stelling een groot munitieverbruik en veel tijd noodig zullen zijn.

Voor zoover in het terrein geen voldoende gedekte ligging is te vinden, moet deze door eenvoudige hulpmiddelen kunstmatig worden verbeterd, terwijl, door het maken van schijnopstellingen, getracht moet worden den vijand te misleiden omtrent den aard van de stelling en de plaats van de onderdeelen.

Gedekte ligging in het terrein. Reeds tijdens het maken van de verschillende werken moet worden gezorgd, dat deze voor den vijand verborgen blijven. In open terrein mag dan ook alleen 's nachts worden gewerkt of op dagen, dat waarneming uit de lucht niet mogelijk is.

Het is niet de bedoeling, om in het volgende een uitvoerig overzicht te geven van alle maskeeringswerkzaamheden, welke verder moeten worden uitgevoerd. Slechts moge de aandacht worden gevestigd op enkele hoofdpunten.

Zoo moet bij den aanleg van stellingen zooveel mogelijk de vorm van het terrein worden gevolgd en dus b. v. gebruik worden gemaakt van ophoogingen, kaden, wegen, enz. Randen van bosschen en dorpen moeten worden vermeden, terwijl zoo weinig mogelijk wijziging mag worden gebracht in de natuurlijke begroeiing en bebouwing van het terrein.

Algemeene regelen zijn hiervoor niet te geven. Elk geval moet op zichzelf worden beoordeeld in overleg met den commandant van de hierna te noemen maskeeringsafdeeling. Een juiste blik op den aard van het terrein, artistiek combinatievermogen en inzicht in kleurschakeringen worden hiervoor vereischt. Bij het maken van eene stelling en van hare onderdeelen moet door eene regelmatige verkenning uit de lucht en uit het voorterrein, alsmede door photographische opnamen, worden nagegaan, wat nog aan de maskeering ontbreekt.

Loopgraven mogen niet volgens rechte lijnen worden aangelegd, maar moeten een onregelmatig beloop hebben, waarbij alle terreinge-

deelten, welke zich daartoe slechts eenigszins leenen, krachtiger ter verdediging worden ingericht. In hoog terrein mogen loopgraven niet aan den voet of langs de kruin, maar alleen nabij de kruin tegen de helling van heuvels, duinen, enz. worden aangelegd. Zoo mogelijk wordt hiervoor de van den vijand afgekeerde helling gekozen. Is het ten behoeve van de artillerie-waarneming noodzakelijk, om de eerste loopgraaf aan te leggen op de naar den vijand gekeerde helling, dan worden, zoo mogelijk, toch de volgende loopgraven aan de andere helling gemaakt.

Worden granaattrechters ingericht tot loopgraven, dan moeten deze laatste zich zooveel mogelijk aanpassen aan de trechters. Opstellingen, welke, van het aanvalsveld gezien, een donkeren achtergrond hebben, verdienen aanbeveling. In begroeid terrein moet zoo weinig mogelijk worden gekapt; hooge boomen vooral vormen eene goede maskeering tegen verkenning uit de lucht.

In lage terreinen moet opstelling worden gezocht achter bestaande dijken, wegen, enz. Bij vluchtige stellingen wordt eene ook tegen waarneming uit de lucht goed gemaskeerde opstelling gevonden in bootjes in het riet langs dijken, wegen, enz. De eischen vuuruitwerking en dekking worden hierbij beide in acht genomen.

De ophoogingen, welke in lage terreinen voor positieopstellingen moeten worden gemaakt, mogen, ook wat beplanting betreft, niet verschillen van bestaande kaden, wegen, e. d. in de omgeving.

Zowel in hoog als in laag terrein moeten alle grondophoogingen flauw hellende taluds met afgeronde hoeken hebben; scherpe kanten moeten worden vermeden. Hoe ruwer de grondwerken zijn afgewerkt, hoe beter; salonwerk moet achterwege blijven.

Geschutopstellingen moeten met onregelmatige afstanden en niet op één lijn worden aangelegd. Ook de aanvoerwegen naar de batterijen, ten behoeve van de munitieaanvulling, enz., mogen de plaats niet verraden. Aan de fronten werden hierdoor tal van op zichzelf zorgvuldig gemaskeerde batterijen ontdekt. Waar bovendien de maskeering der artillerie in de eerste plaats moet worden gezocht in hare bewegelijkheid en in verband hiermede verschillende opstellingen moeten worden voorbereid, moeten ook de verbindingswegen tusschen deze batterijen onderling goed gemaskeerd zijn.

Eene gedekte ligging in het terrein moet in de eerste plaats worden gezocht voor de schuilplaatsen, die met de mitrailleurs het geraamte van eene moderne stelling vormen. Het weerstandsvermogen moet in verband hiermede niet alleen in technischen zin zoo hoog mogelijk worden opgevoerd, maar ook in tactisch opzicht door eene gedekte ligging.

Is aan dezen laatsten eisch in hoog terrein in den regel op eenvoudige wijze te voldoen, zoo zal dit in laag terrein veelal op groote moeilijkheden stuiten. Zoo weinig mogelijk schuilplaatsen zullen hier in open terreinen mogen worden gemaakt, maar zooveel mogelijk zullen kleine schuilnissen in dijken, kaden, wegen, e. d. moeten worden aangebracht,

of, wat nog beter is, reeds in vreedetijd als kelders onder woningen, schuren, enz. langs deze dijken 1) moeten worden gemaakt.

Van groot belang is, dat de plaats van de schuilplaatsen niet wordt verraden door rook, ten gevolge van stoken. Waar geen electriche loopgraafkachels ter beschikking staan, moet met het oog hierop de verwarming geschieden door middel van houtskool, die verkregen wordt uit op eenvoudige wijze in te richten houtskoolbranderijen.

Kunstmatige verbetering van de gedekte ligging. De hiertoe aan te leggen maskers moeten, zoo eenigszins mogelijk, niet te dicht bij de te dekken werken liggen, om den vijand het waarnemen en inschieten niet te vergemakkelijken.

Bij loopgraven is tegen waarneming uit de lucht hoofdzaak het maskeeren van den bodem door zoden, takken, enz., terwijl op de borstwering heesters, dunne hagen, boompjes, e. d. worden geplant, welke tegen kippegaas, ijzerdraden, enz. steunen. Ook door beplantin-

Fig. 1.

gen op onregelmatige afstanden vóór loopgraven, schuilplaatsen, enz. kan de gedekte ligging worden bevorderd. Verbindingsloopgraven worden met takken, bladeren, e. d. afgedekt.

Tegen bosschen en sterk begroeide terreinen kunnen wit geschilderde borden worden geplaatst, om den schijn van doorzichtigheid te geven.

Schuilplaatsen kunnen, naar den aard van het terrein en van de omgeving, op tal van wijzen worden gemaskeerd. Eenige voorbeelden mogen hier volgen.

In Vlaanderen werden door de Belgen tal van schuilplaatsen gemaakt onder stukgeschoten huizen. Omgekeerd kan de vijand ook worden misleid door boven eene schuilplaats eene stukgeschoten woning na te bootsen. Fig. 1 geeft hiervan een voorbeeld.

Voor al de vele uitgangen van de schuilplaatsen moeten zorgvuldig gemaskeerd worden. Betonoppervlakken worden, tegen waarneming

1) Zie voor nadere bijzonderheden hieromtrent „De Militaire Spectator”. Jaargang 1919, blz. 90 en „Orgaan Krijgswetenschap”. 1917—1918, blz. 255 en 529.

uit de lucht, in verschillende kleuren beschilderd, in overeenstemming met de omgeving. Zoo zal in duinterrein, waarin de zandkleur overheerscht, het best zijn eene beschildering met zachtgele en lichtbruine vlekken, terwijl in polderland, waar het groen de hoofdtoon is, beschildering met groen en bruin het meest doeltreffend zal zijn. Ditzelfde zal ook geschieden met telephoonpalen en hangende lijnen, die in de overheerschende kleur van het terrein moeten worden geverfd.

In polderterrein moeten schuilplaatsen bij voorkeur nooit onder op zichzelf staande gronddekkingen worden geplaatst. Zoo eenigszins mogelijk moeten deze gronddekkingen onderling worden vereenigd door eene grondophooging en aansluiten aan bestaande kaden, wegen, enz., terwijl zij zoodanig moeten worden beplant, dat eene kade wordt nagebootst, welke in gedaante overeenkomt met in de omgeving aanwezige kaden.

Hoewel hiervoor zeer veel arbeid wordt vereischt, kan tegen waar-

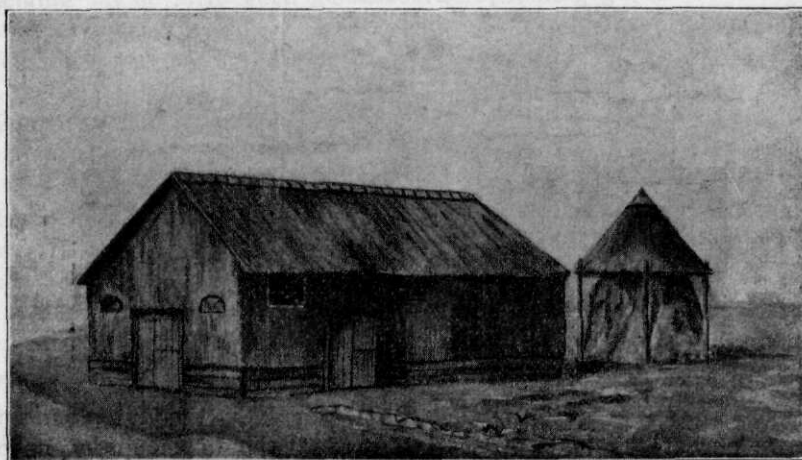

Fig. 2.

neming uit de lucht eene zeer goede maskeering worden verkregen, door de schuilplaatsen te bedekken met een zeil, dat b. v. zoodanig is beschilderd, dat zich hierop, uit de lucht gezien, een weg met boomen langs de randen vertoont, die weder aan bestaande wegen, e. d. aansluit.

De gedekte ligging van batterijen kan worden bevorderd door overdekking met kippegaas, latwerk, enz., bedekt met takken, helm, e. d., of wel met een in overeenstemming met de omgeving beschilderd zeil.

Bij de maskeering van batterijen moet vooral worden zorg gedragen, dat deze zoo stevig is, dat zij niet wordt beschadigd door den luchtdruk bij het vuren. Fig. 2 geeft als voorbeeld eene batterij van 4 stukken, gedekt opgesteld in eene nagebootste schuur met hooiberg. Ter mis-

leiding moet in de nabijheid van deze schijnbatterij van houten vuurmonden worden opgesteld, waarboven eene onvoldoende maskeering is aangebracht.

Mitrailleuropstellingen kunnen op soortgelijke wijze worden gemaskeerd. Vooral in het polderland treden daarbij op den voorgrond de zelfstandige, flankerende opstellingen, welke op de accessen en, achter de lijn van weerstand, in het terrein tusschen de accessen moeten worden gemaakt. De oplossing voor de meest doelmatige maskeering moet door het terrein zelf worden gegeven. Terreinvorwerpen als houtstapels, varkenscotten, waterputten, e. d. kunnen hiervoor worden nagebootst.

Ook voor hindernissen werd in de laatste periode van den oorlog eene gedekte ligging van meer beteekenis geacht dan eene groote passieve stormvrijheid 1). In verband hiermede worden vooral lage hindernissen, niet hooger dan ongeveer 50 cM., gemaakt, zoo mogelijk in inkassingen in taluds, e. d. geplaatst en dan met takken,

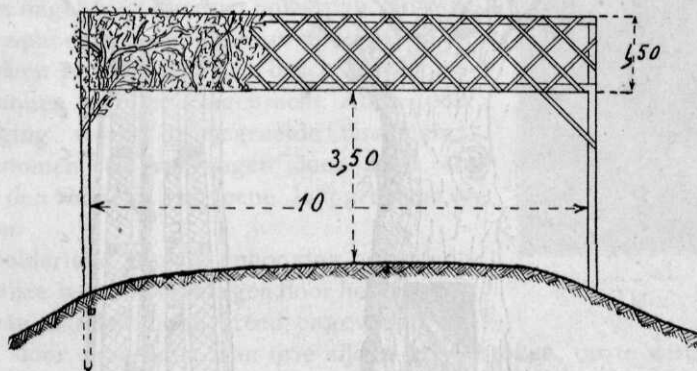

Fig. 3.

bladeren, enz. bedekt. Dunne, ijzeren palen en ongegalvaniseerd draad zijn het minst zichtbaar.

Bij aarden wegen wordt de zichtbaarheid uit de lucht aanmerkelijk verminderd door het opruimen en dichten van karresporen. Nieuw aan te leggen wegen moeten vooral langs de randen van begroeide terreinen worden gemaakt, en door en vooral voorbij de stellingen worden voortgezet.

In open terreinen kunnen dwars op de wegen schermen van riet, zeildoek, enz. worden geplaatst, of wel houten netwerken overeenkomstig Fig. 3, welke vaalwit worden geverfd en waardoor takken, bladeren, e. d. worden gevlochten.

1) Voor een overzicht van den ontwikkelingsgang, welchen de hindernissen in den laatsten oorlog hebben doorgemaakt, zie „Moderne draadversperringen”. (Militair Technisch tijdschrift, 1e jaargang, No. 3).

Ook langs de wegen moeten in open terreinen maskers worden geplaatst. Aan de fronten kwamen deze over kilometers lengte voor, waarbij door groote borden werd aangegeven, dat onmiddellijk langs het masker moest worden gereden, en langzaam, om geen stof op te jagen.

Tegen verkenning uit de lucht kunnen wegen met gaas worden overdekt, waar stroo, e. d. door wordt gevlochten.

Voor al voor het polderland is de maskeering van wegen van zoodanige beteekenis, dat reeds in vreedestijd langs de wegen doelmatige beplantingen moeten worden aangebracht, waarvoor samenwerking en

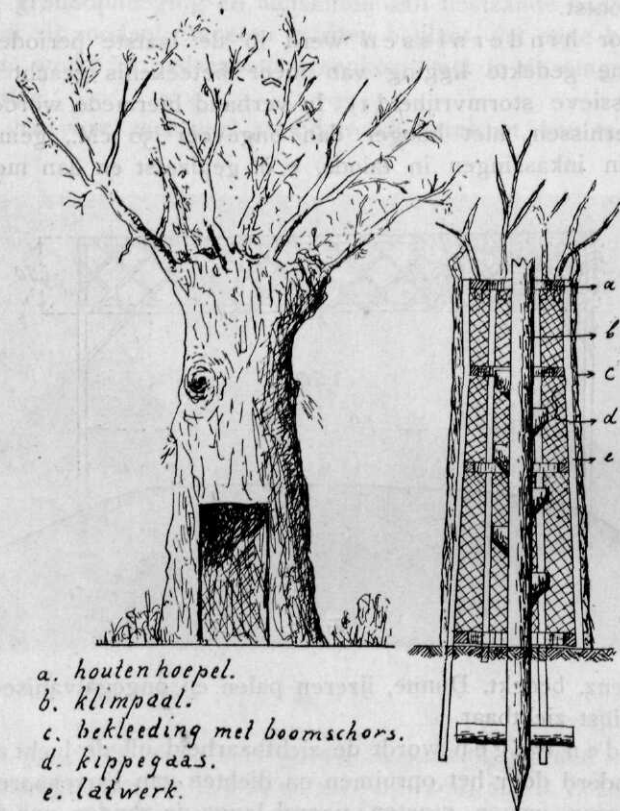

Fig. 4.

overleg tusschen het Departement van Oorlog, Rijks- en Provinciaal Waterstaat en polderbesturen noodzakelijk is.

Uitkijkposten kunnen op tal van wijzen gemaskeerd worden. Fig. 4 geeft b. v. de constructie van een hollen knotwilg, bestaande uit een geraamte van latwerk en hoepels, waartegen kippegaas is aangebracht, dat met boomschors is bekleed. De kop dekt het hoofd van den waarnemer. Het los in den kop geplaatste schaarhout wordt naar gelang van het jaargetijde vervangen.

Ook ooievaarsnesten, e. d. kunnen hiervoor worden nagebootst. Hoofdzak voor al dergelijke constructies is echter, dat zij volkomen in overeenstemming zijn met de omgeving en tevoren in werkplaatsen worden gereed gemaakt, om daarna in hoogstens één nacht in het terrein te worden opgesteld.

Dit laatste geldt ook voor de

Schijnopstellingen 1). Deze moeten in ruime mate worden gemaakt; echter zoodanig, dat zij niet in het oog loopen en dat hierop gericht, vijandelijk vuur niet gelijktijdig de eigenlijke opstelling treft.

Loopgraven kunnen op eenvoudige wijze worden nagebootst door het opwerpen van eene kleine ophooging, voorzien van schietgaten, die ook alleen in den vorm van beschilderde planken kunnen worden aangebracht. Achter deze ophooging wordt de begroeide terreinkorst weggenomen en vervangen door zand, om aldus den bodem van eene loopgraaf na te bootsen.

In polderland kan de ophooging op eenvoudige wijze worden verkregen door het uitspreiden van banden hooi, breed ongeveer 1 M., of wel door graszoden, aan drie zijden los gestoken, op te zetten.

Wegen kunnen worden geïmiteerd door het maken van goed zichtbare karresporen.

Schijnvuurmonden en mitrailleurs moeten op ruime schaal worden opgesteld. Aan het front werd b. v. door enkele rookende kolomkacheltjes van ongeveer 50 cM. hoogte eene vurende batterij voorgesteld. De rookontwikkeling werd verkregen door acethyleen, roet en brandbare stoffen in de kachels te leggen en hierop water te laten druppelen. Deze schijnbatterij was van eene onvoldoende maskeering voorzien.

De Duitse voorschriften voor den stellingoorlog bepalen, dat uit schijnopstellingen van tijd tot tijd met geschut en mitrailleurs moet worden gevraagd, ter verdere misleiding van den vijand.

Personeel. Het is noodzakelijk gebleken, dat de uitvoering van maskeeringswerkzaamheden wordt opgedragen aan maskeeringsaf-

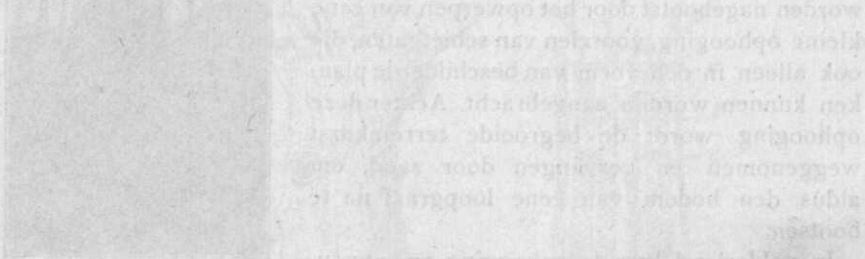

Fig. 5.

1) Vooral in „Illustration” werden herhaaldelijk voorbeelden van schijnopstellingen aan de fronten gegeven.

deelingen, welke in het bijzonder voor dit werk worden opgeleid. Het meest komen hiervoor in aanmerking handige timmerlieden, schilders, kunstsmeden, boomkweekers, enz., terwijl in de practijk gebleken is, dat vooral z.g. knutselaars eene groote geschiktheid hebben voor deze werkzaamheden.

Het belangrijkste echter is de keuze van den Commandant, waarvoor bij voorkeur een ervaren kunstschilder moet worden aangewezen. Van hem toch moeten worden geëischt artistieke bekwaamheden, een juiste kijk op het terrein, op kleurencombinaties, op de waarde van de hulpmiddelen, welke voor de maskeering kunnen worden gebezigd, enz. Vooral echter moet hij in staat zijn, om aan zijn personeel eene voldoende kennis in deze hoofdpunten eigen te maken, hetgeen bij den gemiddelden, weinig artistiek aangelegden Hollander meestal niet eenvoudig is. Wel is gebleken, dat de uitvoering zeer wordt bevorderd en vergemakkelijkt, door het maken van gekleurde schetsen van de te verrichten werkzaamheden. Fig. 2 geeft een voorbeeld van eene dergelijke — hier niet gekleurde — schets.

De afbeelding is een zeer licht en onduidelijk schets, die waarschijnlijk de te verrichten werkzaamheden illustreert. Het is een tekening op papier, die de vorm van een rechthoek heeft met enkele interne lijnen die mogelijk de structuur of de opbouw van een object of een gebied aangeven. De afbeelding is te licht om details te onderscheiden, maar het lijkt op een technische of artistieke schets.

Tactisch gebruik van mitrailleurs,

DOOR

J. P. J. VERBERNE,

Kapitein der Jagers.

Voor het tactisch gebruik van de mitrailleurs in het gevecht gelden de volgende algemeene beginselen:

a. De mitrailleurs vervangen in beginsel de infanterie niet, maar steunen deze in het bereiken van haar gevechtsdoel.

b. De vuurkracht der mitrailleurs is groot, maar beperkt in breedte en diepte; alleen op de kleine afstanden kan zij tot haar volle recht komen en plaatselijk, snel en krachtig tot een beslissing medewerken.

In verband hiermede dient het oogenblik der vuuropening met oordeel te worden gekozen. De neiging om de vuurkracht te vroeg in te zetten moet door zelfbeheersching en zelfbeperking worden bedwongen.

c. De vuursnelheid der mitrailleurs is groot en kan niet getemperd worden; de munitievoorraad is betrekkelijk klein. Spaarzaamheid en beleid in het munitieverbruik is daarom geboden.

d. Het bevuren van een bepaald doel geschiedt met volle kracht en zoo mogelijk flankerend en verrassend. Om het verrassende karakter tot zijn recht te doen komen, moet de opening van het eerste vuur en van elk volgend vuur zoo mogelijk zorgvuldig worden voorbereid. Het vuur wordt niet gestaakt of op een ander doel overgebracht voordat daarmede de gewenschte uitwerking is verkregen of tactische overwegingen daartoe dwingen.

e. Het tactisch meest gewichtige doel is in den regel de vijandelijke tirailleurlinie, althans op de kleine en lagere middelbare afstanden.

f. Het mitrailleurvuur is machteloos tegenover dat der vijandelijke artillerie. De mitrailleurs moeten dan ook steeds zoo gedekt mogelijk worden opgesteld. Zoodra de artillerie zich op de mitrailleurstelling met een begin van goeden uitslag gaat inschieten is het verwisselen van stelling geboden.

g. De lichte mitrailleurs (van de compagnie) vuren bij uitzondering boven 600 M. en geven slechts direct vuur af, nimmer over eigen troepen; de zware mitrailleurs (van het bataljon) vuren tot op de grootste afstanden en kunnen ook over eigen troepen vuren.

A. TACTISCH GEBRUIK BIJ DEN AANVAL.

De mitrailleurs kunnen alleen met profijt gebruikt worden door goed geoefende manschappen; deze moeten den mitrailleur grondig kennen om storingen en defecten spoedig te kunnen opheffen.

De manschappen aangewezen voor het aanvoeren van munitie moeten het zich tot een eer rekenen alle kisten en leege trommels en banden terug te brengen; zij moeten hierin zorgvuldig geoefend worden.

Bij eventueel defect raken van den mitrailleur, vecht de bediening met de karabijn.

Bij de voorbereiding en tijdens de uitvoering van den stormaanval moeten zoo mogelijk alle mitrailleurs aan den strijd deelnemen. Zij moeten daartoe tijdig, onder medevoering van een ruimen voorraad munitie, een zoodanige opstelling innemen, dat die taak zoo krachtig mogelijk kan worden vervuld.

Ook voor het mitrailleurpersoneel geldt, dat een onweerstaanbare drang naar voren eenieder moet bezielen.

Is de aanval gelukt, dan rukken de mitrailleurs onmiddellijk naar de stelling op, ten einde zich daarin vast te zetten, vervolgend vuur af te geven of een tegenaanval te helpen afweren.

De lichte mitrailleur. Men moet de bediening der lichte mitrailleurs goed op het hart drukken, dat hun wapen hun in niets wat bewegelijkheid betreft ten achter stelt bij den infanterist en deze overtuiging kan men ontwikkelen door de manschappen voortdurend te oefenen in het maken van sprongen voorwaarts met de compagnie. De bediening moet het noodige tactische inzicht worden bijgebracht om snel op eigen initiatief te kunnen handelen.

De bedieningsmanschappen moeten den lichten mitrailleur snel in stelling kunnen brengen in een granaattrechter, daarbij vermijden, dat de loop den grond raakt, onder in een granaattrechter den mitrailleur laden onder de meest ongunstige voorwaarden, zelfs als het lichaam zeer in zijn bewegingen wordt gehinderd, kruipen, terwijl men den mitrailleur draagt, van den eenen trechter naar den anderen springen met den mitrailleur.

Bij den aanval verhoogt de lichte mitrailleur, zoo hij goed wordt bediend en goed is opgesteld, zeer de vuurkracht. Met behulp van het handvat kan men hem gemakkelijk en zonder dat hij onderkend wordt van uit de eerste linie naar voren verplaatsen en het vuur openen op de stukken vijandelijke loopgraaf, waarop onze aanval is gestuit. De bedieningen moeten daartoe op eigen initiatief handelen. Ook daarom moet de lichte mitrailleur worden opgesteld in de nabijheid van den sectie-commandant.

Bij kleine ondernemingen kan men den lichten mitrailleur met goed gevolg gebruiken om de flanken van den infanterie-aanval te dekken en om den aanval te ondersteunen.

Men moet niet aanhoudend vuren — mede in verband met de gewenschte spaarzaamheid in munitie — maar zich slechts bepalen tot het afgeven van korte, juist gerichte vuurstooten op doelen, die zich onder zeer gunstige voorwaarden voordoen.

Met den lichte mitrailleur kan men loopend vuren — bij wijze van spuit — waardoor de tegenstander genoodzaakt wordt zich tijdens de laatste aanvalssprongen te blijven dekken en waardoor de handgranaatwerpers kunnen naderen om hun werk te verrichten; sterke bedieningsmanschappen zijn mitsdien gewenscht.

In de veroverde stelling vormen de lichte mitrailleur-schutters als het ware het geraamte van de nieuwe gevechtlijn, terwijl zij tevens den te veroveren sector kunnen afsluiten. Zij kunnen gebruikt worden voor het zuiveren der loopgraven, die naar den vijand voeren en van de vermoedelijke naderingsgangen voor de vijandelijke reserves; de groote moreele kracht, welke van de mitrailleurs uitgaat moet alsdan benut worden.

De lichte mitrailleurs moeten oordeelkundig door den Compagnies-Commandant over de voorste gevechtlijn verdeeld worden en niet bijeen gehouden worden, daar grootere afdeelingen meer kans loopen vijandelijk artillerie-vuur tot zich te trekken.

De zware mitrailleur. De Bat.-Ct. regelt het gebruik van zijn zware mitrailleurs in het gevechts- of verdedigingsplan.

Maken de mitrailleurs deel uit van eene gevechtsafdeeling, dan staan zij steeds onder de bevelen van den Cdt. van deze afdeeling.

De Cdt. der zware mitrailleurs houdt zich in den regel op in de nabijheid van den Bat.-Cdt., doch blijft in verbinding met zijn sectiecommandanten. Hij regelt het in actie komen der nog niet in het gevecht gewikkelde sectiën en verzekert de munitie-aanvulling.

Bij het inzetten van de zware mitrailleurs houdt de commandant, onder wiens bevelen zij zijn geplaatst, zooveel mogelijk rekening met de gesteldheid van het aanvalsterrein, ten einde de mitrailleurs in staat te stellen gedekt te naderen en zoodanige stellingen in te nemen, dat zij loonend vuur kunnen brengen op die doelen van de verdedigende stelling, welke tegenover zijn aanvalsfront zijn gelegen.

Aldus optredende zullen de mitrailleurs het terreinwinnen der troepen, waarmede zij moeten samenwerken, krachtig kunnen steunen.

Is de gesteldheid van het aanvalsterrein van dien aard, dat de eerste opstelling gelegenheid biedt om over de eigen troepen heen te vuren, dan moeten de zware mitrailleurs voorloopig daarin blijven. Zij verwisselen voorwaarts van stelling zoodra het krachtig steunen van de voorwaartsche beweging uit de eerste opstelling niet meer mogelijk is.

Biedt het terrein bij den aanval geen genoegzame dekking, dan volgen de zware mitrailleurs de voorwaartsche beweging der eigen troepen aanvankelijk ter hoogte van de ondersteuningstroepen en met deze vermengd om den vijand het onderscheiden van de mitrailleurs te bemoeilijken.

Zoodra blijkt, dat de eigen troepen de voorwaartsche beweging zonder steun van zware mitrailleurs bezwaarlijk kunnen voortzetten, geeft de commandant onder wiens bevelen de mitrailleurs zijn gesteld, last om deze geheel of gedeeltelijk aan het gevecht te doen deelnemen.

Zij komen in den regel in de tirailleurlinie in stelling en vereenigen in beginsel hun vuur op een front van hoogstens 200 M. per sectie, achtereenvolgens op die deelen der verdedigingsstelling, waartegenover een deel van de aanvalslinie zijn voorwaartsche beweging hervat.

De naastbijzijnde afdeelingen blijven zóó lang ter hoogte van de mitrailleurs achter als noodig is om het vuur der mitrailleurs niet te onderscheppen. De Commandant der mitrailleurs geeft daartoe aan de betrokken commandanten de noodige aanwijzingen, die verplicht zijn in deze hunne medewerking te verleen.

Nadat de eigen troepen weder terrein gewonnen en het vuur geopend hebben, volgen de zware mitrailleurs zoo snel als de noodzakelijke aanvulling van munitie toelaat.

Wanneer een omvattende aanval wordt uitgevoerd, worden de zware mitrailleurs bij voorkeur ingezet tusschen de frontgroep en de omvattende groep, ten einde naar behoefte beide groepen te kunnen steunen.

Laat de sterkte van de mitrailleurs het toe, dan kan het aanbeveling verdienen een gedeelte der zware mitrailleurs ook bij de omvattende groep in te deelen en ze op den buitenvleugel te plaatsen of achterwaarts daarvan te doen volgen, ten einde bij het afslaan van een eventueelen tegenaanval krachtig te kunnen medewerken.

B. TACTISCH GEBRUIK BIJ DE VERDEDIGING.

Bij het gebruik van de mitrailleurs bij de verdediging dient rekening te worden gehouden met het doel, dat met de verdediging wordt beoogd: hardnekkige, tijdelijke of actieve verdediging.

Bij een hardnekkige verdediging komt het er op aan, dat geen enkel punt der stelling doorbroken wordt en is het meestal doelmatig de geheele mitrailleur-kracht over de zwakste gedeelten van het front te verdeelen. De mitrailleurs houden tot het uiterste stand en offeren zich zoo noodig op. Nimmer blijven zij echter zonder bedekking achter.

Bij een tijdelijke verdediging is het verkrijgen van tijdwinst meestal het doel van het gevecht. Dat doel zal in vele gevallen het best worden bereikt door uit opeenvolgende gunstige stellingen den aanvaller tot ontwikkeling en dus tot vertraging van zijn voorwaartsche beweging te dwingen. Is de aanvaller tot zoodanigen afstand van een stelling genaderd, dat de terugtocht niet langer mag worden uitgesteld, dan zullen in den regel de snel verplaatsbare mitrailleurs het eerst uit de gevechtslinie worden teruggenomen, ten einde snel een opname-stelling in te nemen, vanwaar de terugtocht der eigen troepen kan worden gedekt.

Laat de getalsterkte der mitrailleurs het toe, dan verdient het aan-

beveling reeds dadelijk een deel daarvan in de opname-stelling te plaats. Indeeling van een kleine bedekking mag dan niet achterwege blijven.

Bij een actieve verdediging ligt de grootste kracht, de beslissing, in den tegenaanval.

De mitrailleurs worden daarbij gebruikt naar dezelfde beginselen als voor den omvattenden aanval is aangegeven.

Voor al bij de verdediging kan er voor gezorgd worden, dat de mitrailleurs zich zoo weinig mogelijk aan werkzaam artillerievuur behoeven bloot te stellen, n.l. door het kiezen van een verspreide opstelling, door verrassend op te treden, door op het juiste oogenblik van stelling te veranderen, door geen stellingen in te nemen nabij terreinvoorwerpen of terreindoelen, waarop de artillerie zich gemakkelijk kan inschieten, tenzij die stellingen snel verlaten kunnen worden, alsmede door het opwerpen van vuur- en gezichtsdekkingen en van schijnstellingen.

Het verdient aanbeveling de mitrailleurs aan te wenden tot het bestrijken van doode hoeken en tot het afgeven van flankerend vuur.

Indien de gesteldheid van het terrein daartoe geen gunstige gelegenheid aanbiedt, wordt daarin op kunstmatige wijze voorzien door, waar dit noodig is, een vooruitspringende mitrailleurstelling in te richten.

Des nachts verleen de mitrailleurs den verdediger een belangrijken steun door hindernissen of bepaalde terreinstrooken onder vuur te nemen en toegangswegen te bestrijken.

De lichte mitrailleur. In de loopgraaf moet de lichte mitrailleur altijd worden opgesteld in de nabijheid van den sectie-commandant, die aan de bedieningsmanschappen de opstellingsplaats aanwijst. Het is gewenscht, dat de Bat.-Cdt. steeds een reserve van lichte mitrailleurs bij zich heeft tegen mogelijke tegenaanvallen.

De troepen moeten niet uit het oog verliezen, dat het gebruik van den lichten mitrailleur geheel gescheiden staat van dat van den zwaren mitrailleur. Daar echter onze lichte mitrailleur voorzien is van een deugdelijke drievoet-affuit heeft hij een grooten voorsprong op den gewermrailleur uit het buitenland en leent hij zich in het bijzonder voor onze landsverdediging, ook bij duisternis; het vuur kan worden vastgelegd.

In de voorste linie moeten zij geplaatst worden in trechters, of in reserve-stellingen, welke van te voren zijn verkend; zoo mogelijk in gedekte onderkomens. Eerst gedurende den vijandelijken stormloop geven zij verrassend vuur af uit hun schuilplaatsen of overbankvuur van af de borstwering.

Het is niet noodig ze secties-gewijze in te deelen.

De opstelling moet zoo mogelijk het flankerend vuur toelaten en moet voorts zoodanig zijn, dat twee mitrailleurs op verschillende punten opgesteld, samen een zelfde terrein kunnen bestrijken.

Herhaaldelijk van stelling verwisselen is gewenscht tegen vijandelijk artillerie-vuur en het oog van vliegers.

Goede resultaten krijgt men met vuur op oogenblikdoelen.

Onmiddellijk achter de loopgraaf worden lichte mitrailleurs opgesteld in beton steunpunten, ook onder het grondwater, afgesloten door prikkeldraad; zij dienen tot vasthouden van de stelling bij plaatselijke doorbreking van de loopgraaflijn.

Voor actieve verdediging is de lichte mitrailleur onmisbaar. In dit geval plaatst men hem tot zelfs vòòr de voorste loopgraaf, in de mitrailleurnesten, in de granaatrechters enz.

De zware mitrailleur. Echelonnering in de diepte, flankactie en vuurovervalling moeten weer betracht worden.

Het afsluitingsvuur moet zoodanig geregeld zijn, dat het front niet te doorbreken is.

Het verdedigingsplan van een bataljon regelt tot in bijzonderheden de taak der mitrailleurs. Deze kan zijn: vuur ter bestrijding van vijandelijk voorbereidend vuur, hetwelk dat der artillerie versterkt; afsluitingsvuur, hetzij vòòr het front, hetzij binnen de stelling; rechstreeksch ondersteuningsvuur voor tegenaanvallen.

Het verdedigingsbevel van het regiment regelt daarenboven de opdrachten voor afsluitingsvuur om de naburige vakken te beschermen.

Wegens gemis aan opstelling zal het zelden gelukken om met de zware mitrailleurs uit stellingen achter de voorste loopgraaf flankerend afsluitingsvuur vòòr onze loopgraaf af te geven, en zal dit ten onzent meestal aan de lichte mitrailleurs en mortieren moeten worden overgelaten.

Het afsluitingsvuur binnen de stelling wordt afgegeven, hetzij op de zòne of op de hindernissen, die den vijand ophouden, hetzij op de gangen, waarin hij door de opstelling der hindernissen geleid wordt.

Waar artillerie geen dicht afsluitingsvuur kan leggen, wordt zulks door de zware mitrailleurs gedaan — en omgekeerd.

Opstelling en rookpluim moeten tegen artillerie zooveel mogelijk worden verborgen (camouflage); een gebetonneerde kazemat is de beste oplossing en is een klein doel.

In elken regimentssector moeten de mitr. standen genummerd zijn b.v. M 1, M 2, enz.

Bij iedere mitr. stelling moet op een duidelijke wijze de vuursector zijn aangegeven; vooral voor nachtelijk vuur. Wijders korte consignes, waarop toegelicht door een schets aangegeven zijn: de opdrachten voor direct en indirect vuur en voor het vuren op vliegtuigen;

het sein, waarop elk dezer vuursoorten moet worden afgegeven;

de gegevens voor elk vermoedelijk vuur, als opzethoogte, richting, spreiding, duur, vuursnelheid;

op de schets: de opstellingen van de sectie(n) infanterie, waarvoor afsluitingsvuur kan worden afgegeven;

het punt, waar het sein van verzoek om afsluitingsvuur zal verschijnen.

Tusschen de Cdt. der zware mitrailleurs en die der gevechtsafdeelingen, waarvoor en waarover zij vuren, moet een innige samenwerking bestaan.

In het algemeen barst op het sein „Verzoek artillerievuur” dat slechts bij een ernstige bedreiging gegeven wordt, automatisch het afsluitingsvuur der veldbatterijen, zware en lichte mitrailleurs op het heele gedeelte van het gealarmeerde front, los.

Het indirecte vuur berust op een bijzondere richtmethode; hierdoor kunnen door zware mitrailleurs doelen bereikt worden, of kunnen stukken meer achterwaarts in een minder onder vuur genomen terreinstrook opgesteld worden, vanwaar zij over de eigen troepen heen kunnen vuren.

De onmogelijkheid om het inslaan der kogels waar te nemen en de aanzienlijke spreiding op groote afstanden moeten gecompenseerd worden door een grootere hoeveelheid mitrailleurs en een langduriger vuur. Hiertoe moet men dus een groot aantal zware mitrailleurs vereenigen, waarvan de helft gelijktijdig vuurt. Om een dergelijke tijdelijke afdeeling te verkrijgen, vereenigt de Comdt. eener infanterie-divisie geheele of halve mitrailleurpelotons der niet in gevecht gewikkelde bataljons.

Veiligheidsgrenzen: in vlak terrein nooit op minder dan 500 M. vòòr de eigen troepen vuren, de stukken minstens 1000 M. achter de eigen troepen opstellen.

Behalve de aanwending van de zware mitrailleurs in en onmiddellijk achter de loopgraaflijn, wordt een gedeelte over het achterwaarts gelegen terrein verspreid. Deze onzichtbare opstellingen worden eerst bezet in geval van alarm, als wanneer de bedieningsmanschappen langs vastgestelde paden zich met de meeste snelheid daarheen begeven.

Deze zeer belangrijke en voor den vijand hoogst verraderlijke opstellingen moeten dienen om, wanneer het den vijand gelukt plaatselijk in de loopgraaflijn door te dringen, hem te beletten zich in het achter gelegen terrein te verplaatsen en uit te breiden; deze mitrailleurnesten van èèn mitrailleur zijn van veel belang.

Ten slotte wordt van de beschikbare mitrailleurs door den R.Ct. een gedeelte toegewezen aan enkele op grotere afstanden gelegen steunpunten, bezet door de regimentsreserve.

NASCHRIFT.

Gaarne voldoet schrijver dezes aan het verzoek van de Redactie, om vorenstaand tactisch gebruik van mitrailleurs aan te bieden; moge wederom uit deze beschouwingen blijken dat voor de Nederlandsche landsverdediging nog een zeer groot aantal mitrailleurs noodzakelijk is.

De Veldtelegraaf- en -telefoondienst tijdens de mobilisatie,

DOOR

J. N. SCHREUDER,

Kapitein der Genie.

A. ALGEMEEN.

De Telegraafafdeelingen van het Hoofdkwartier van het Veldleger en van de vier Divisiën werden, onder leiding van den aangewezen Chef der Telegraphie bij het Veldleger, op oorlogsterkte geformeerd bij het Regiment Genietroepen, door oplossing van de tot dat Regiment behorende Veldtelegraafcompagnie. Naar gelang van de behoefte werden vorenbedoelde afdeelingen van uit Utrecht gedirigeerd respectievelijk naar het Hoofdkwartier van het Veldleger en de vier Divisiën.

De paarden voor de Telegraafafdeelingen werden verkregen door vordering. In de behoefte aan tuigen werd voorzien door beschikbaarstelling van de voor oorlogstijd in de tuigenkamers te Utrecht opgelegde tuigen, c. a. In de behoefte aan telegraaf- en telefoonmaterieel werd voorzien door gebruikmaking van het voor oorlogstijd te Utrecht opgelegde materieel, hetwelk — voor zooveel noodig, en met name, voor wat betreft het verbruiksmaterieel — werd aangevuld uit de voorraden, aanwezig in de vredesmagazijnen van den Militairen Telegraafdienst. De benoodigde automobielen voor het vervoer van de optische stations voor het werken op groote afstanden, de motorrijwielen, bestemd voor de Commandanten van de Telegraafafdeelingen, en de benoodigde rijwielen werden verkregen door aankoop, welke aankoop was voorbereid door het tevoren afsluiten van leveringscontracten met verschillende leveranciers.

De organisatie van de vorengenoemde Telegraafafdeelingen kwam — zoowel wat betreft personeel als materieel — in hoofdzaak overeen met die, aangegeven in het voorschrift „Organisatie en Gebruik van den Militairen Telegraafdienst in tijd van Oorlog”.

Toen ook bij de Cavalerie-Brigade de behoefte werd gevoeld aan het bezit van eene eigen telegraafafdeeling, werd ook aan bedoelde Brigade eene telegraafafdeeling toegevoegd, waaromtrent wordt verwezen naar het gestelde sub B, c.

Reeds gedurende de eerste maanden van de mobilisatie bleek in de eerste plaats behoefte te bestaan aan telefonische aansluitingen; slechts bij hooge uitzondering werden telegrafische aansluitingen verlangd. Van het ook maar op eenigszins uitgebreide schaal toepassen van een tele-

graafbedrijf is dan ook bij het Veldleger geen sprake geweest. Vandaar dan ook, dat bij de reorganisatie van de Telegraafafdeelingen, hieronder nader behandeld sub B, *a* en *b*, het eigenlijke telegraafmaterieel niet langer deel uitmaakte van den inventaris van de afdeelingen.

Bij de uitoefening van den dienst werd — terecht — door de Commandanten van de Telegraafafdeelingen als beginsel aangenomen:

1°. dat de taak van die afdeelingen slechts eene aanvullende is, m. a. w., dat die afdeelingen eerst dan in bedrijf dienen te komen, wanneer niet, of niet in voldoende mate, kan worden gebruik gemaakt van bestaande aansluitingen, geleidingen, steunpunten, enz. Schier doorlopend moest dan ook een beroep worden gedaan op de medewerking van den Rijks-telegraafdienst en van verschillende particuliere ondernemingen voor het in gebruik nemen van reeds bestaande aansluitingen, enz., in eigendom toebehoorende aan dien dienst of die ondernemingen. Hieromtrent wordt verwezen naar het hierna gestelde;

2°. dat het materieel van de Telegraafafdeelingen, wanneer daarvan in spoedeisende gevallen gebruik moest worden gemaakt om te voorzien in de eerste behoefte aan telefonische verbindingen, zoo spoedig mogelijk weder moest worden vrij gemaakt, door vervanging van dat materieel door ander materieel, niet behoorende tot den inventaris van de afdeelingen en beter geschikt om gedurende langeren tijd te worden blootgesteld aan weer en wind. Daardoor werd verkregen, dat de afdeelingen zoo spoedig mogelijk weder geheel beschikbaar kwamen voor het uitvoeren van nieuwe opdrachten, terwijl het veldtelegraafmaterieel niet noodeloos lang werd blootgesteld aan de schadelijke inwerking van weersinvloeden, derhalve in betere conditie kon blijven, en de goede werking van de telefoonverbindingen beter gewaarborgd werd.

Van het inrichten van een speciaal net, waarop als regel overdag op telegraaf, en des nachts op telefoon gewerkt werd, en dat uitsluitend werd bediend door militair telegraafpersoneel — zooals bij oefeningen in den Veldtelegraafdienst veelal als norm werd aangenomen — was geen sprake. Daartoe waren de verschillende aan te sluiten onderdeelen veel te verspreid gelegerd en nam het aantal verlangde aansluitingen gaandeweg zoodanig toe, dat noch het materieel, noch het personeel van de Telegraafafdeelingen ook maar eenigszins toereikend zouden zijn geweest. Het telefoonnet, ingericht voor militair gebruik, vertoonde dan ook een geheel ander beeld.

Enkele rechtstreeksche verbindingen tusschen de voornaamste hoofden stafkwartieren werden in hoofdzaak tot stand gebracht door ingebruikneming van verschillende Rijksdraden en gedeelten van Rijksdraden. Ten gevolge van eene bijzondere schakeling konden bedoelde verbindingen, door eene eenvoudige manipulatie, geheim worden gemaakt, d. w. z. waren tijdelijk in de geleiding uitsluitend geschakeld de toestellen van de gesprekvoerders, waardoor een zoo groot mogelijke waarborg werd verkregen, dat het gesprokene niet door onbevoegden werd afge-
luisterd.

Ten behoeve van de hoofd- en stafkwartieren, welke meerdere bureelen omvatten, werden afzonderlijke militaire centraaltelefoonposten opgericht, in hoofdzaak bediend door militair telegraafpersoneel, waarop de verschillende bureelen en commandanten werden aangesloten, en welke de noodige aansluitingen verkregen op de centraaltelefoonposten van de betrokken Rijkskantoren en plaatselijke telefoonnetten.

Dergelijke militaire centraalposten of wandcommutators werden eveneens opgericht in die kantonnementen, waar het aantal aangeslotenen en de onderlinge correspondentie tusschen dezen van dien aard waren, dat daarmede niet zonder bezwaar de dienst op het betrokken Rijkskantoor, c. q. plaatselijk telefoonnet, kon worden belast. Bedoelde militaire centraalposten of wandcommutators werden eensdeels bediend door militair telegraafpersoneel, anderdeels door personeel van de aangesloten onderdeelen, dat daarvoor wegens meerdere ontwikkeling als anderszins het meest in de termen viel, dan wel, ten gevolge van mindere geschiktheid voor den dienst te velde, met meer vrucht voor de bediening van den centraalpost kon worden aangewezen.

Waar — in verband met het geringe aantal militaire aansluitingen — tot het oprichten van een afzonderlijken militairen centraaltelefoonpost geene termen aanwezig werden geacht, werden de daarvoor in aanmerking komende commandanten aangesloten op de centraaltelefoonposten of wandcommutators van een in de nabijheid gelegen Rijkskantoor of plaatselijk telefoonnet.

Zooals reeds hierboven werd vermeld, werd slechts bij hooge uitzondering de behoefte gevoeld aan eene telegrafische verbinding. Eene dergelijke verbinding werd dan ook slechts in die enkele gevallen tot stand gebracht, waarin het aangesloten onderdeel eene zoo belangrijke taak zoude moeten vervullen, dat de grootst mogelijke zekerheid moest bestaan, dat de desbetreffende bevelen inderdaad dat onderdeel zouden bereiken en niet ter kennis zouden komen van onbevoegden.

Het behoeft geen nader betoog, dat — hoewel steeds met zorg werd nagegaan, of eene aangevraagde telefoonaansluiting werkelijk noodzakelijk moest worden geacht — bij de zeer verspreide legering, speciaal in het gezagsgebied van den Commandant van het Veldleger, en de veelal gewichtige taak, door de verschillende onderdeelen te vervullen, een groot aantal centraalposten en wandcommutatoren en een zeer groot aantal telefoontoestellen in gebruik moesten worden gesteld. De magazijnen van den Militairen Telegraafdienst bleken dan ook weldra, geen voldoende voorraad aan toestelmaterieel te bezitten om in de behoefte daaraan te voorzien, zoodat op groote schaal gebruik moest worden gemaakt van toestelmaterieel van den Rijkstelegraafdienst. Zoo werden door dien dienst geen tientallen, doch honderdtallen, telefoon-toestellen overgegeven aan den Militairen Telegraafdienst.

In verband met de noodzakelijkheid, om op elk gewild oogenblik

verschillende commandanten, hetzij telegrafisch, hetzij telefonisch, te kunnen bereiken, werden verschillende Rijks- en spoorwegtelegraafkantoren, Rijkstelefoonkantoren en plaatselijke telefoonnetten onafgebroken bereikbaar gesteld voor de behandeling van regeeringstelegrammen en militaire gesprekken. Dat ten gevolge van deze onafgebroken openstelling en van het feit, dat op vele van de betrokken kantoren — door het onder de wapenen zijn van een gedeelte van het personeel — moest worden gewerkt met eene onvoltallige bezetting, van het Rijkstelegraaf- en telefoonpersoneel en van het overige telegraaf- en telefoonpersoneel dikwerf eene meer dan gewone inspanning werd gevorderd, behoeft geen nader betoog. Zooveel dit dan ook maar eenigszins, met het oog op de belangen van den militairen dienst, mogelijk was, werd gestreefd naar verlichting van den arbeid van vorenbedoeld personeel, hetzij door opheffing van den doorlopenden dienst, hetzij door het beschikbaar stellen van militair personeel voor hulpverlening. Betreffende die hulpverlening wordt nader verwezen naar het gestelde sub B, a.

Door de zorg van den Veldtelegraafdienst werden — behalve de voorziening in de behoefte aan telegrafische en telefonische gemeenschappen — voorts verschillende aangelegenheden behandeld of voorbereid, betrekking hebbende op behoeften, welke zich wellicht in de toekomst zouden doen gevoelen.

Zoo werden technische voorzieningen getroffen met het oog op de instelling van een luchtalarmdienst; werden verschillende plannen uitgevoerd of voorbereid voor het maken van telefonische netten voor het geval Nederland in vijandelikheden mocht worden betrokken; werden voorbereidingen getroffen voor het voor een vijand onbruikbaar maken van bestaande telegrafische en telefonische gemeenschappen; werden verschillende draden van controletoestellen voorzien, enz.

Van het optisch seinmaterieel werd gedurende het mobilisatietijdperk, anders dan voor oefening van het personeel, nagenoeg geen gebruik gemaakt. Wel werden voorbereidingen getroffen om dat seinmaterieel, voor het geval van geen ander gemeenschapsmiddel gebruik zoude kunnen worden gemaakt, in dienst te stellen voor het over breede wateren overbrengen van berichten, doch tot eene daadwerkelijke toepassing van dezen tak van seindienst is het niet gekomen. In verband hiermede werden aan de telegraafafdeelingscommandanten de vereischte opdrachten verstrekt voor het aan de optische seiners doen geven van eene opleiding tot telefonist of lijnwerker, in welke functie zij dan ook meermaals zijn werkzaam gesteld.

Bij de in den optischen seindienst gehouden oefeningen bleek opnieuw, dat die dienst, speciaal in ons land met zijne nevelige, dampige, atmosfeer, niet anders kan worden beschouwd dan als eene reserve, eene soort van uiterste toevlucht, wanneer geen enkel ander gemeenschapsmiddel meer beschikbaar is.

Vermits het tot den inventaris der Telegraafafdeelingen van het Hoofdkwartier van het Veldleger en de vier Divisiën behoorend optisch seinmaterieel ook nu weder bleek, weinig doelmatig te zijn ingericht en onvoldoende capaciteit te bezitten, werden meermalen proeven genomen met optisch seinmaterieel van meer volmaakte constructie. Aangezien die proeven echter niet tot een bevredigend resultaat leidden, is het optisch seinmaterieel in hoofdzaak ongewijzigd gebleven, zijn alleen de kijkers vervangen door prisma-kijkers — voor zoover deze nog niet aanwezig waren — en is de kleur en de teekening van de seinvlaggen gewijzigd geworden, in verband met het feit, dat de oorspronkelijk gebezigde vlaggen, op eenigen afstand gezien, te veel overeenkomst vertoonden met de parlementaire vlag.

Zooals hiervoren reeds met een enkel woord werd vermeld, moest gedurende het mobilisatie-tijdperk herhaaldelijk een beroep worden gedaan o. m. op de medewerking van den Rijkstelegraafdienst. De samenwerking tusschen dien dienst en den Militairen Telegraafdienst is dan ook gedurende voormeld tijdperk eene zeer innige geweest.

Ten einde die samenwerking zoo geregeld en ongestoord mogelijk te doen plaats hebben, werden — overeenkomstig de bedoeling, welke heeft bestaan bij de instelling van die commissie — de burgerleden van de z. g. Oorlogstelegraafcommissie, nadat die commissie bij het intreden van de mobilisatie als zoodanig was ontbonden, toegevoegd aan de daarvoor in aanmerking komende hoofd- en stafkwartieren. Zoo werd bij het Veldleger een hoofdambtenaar of ambtenaar der telegrafie toegevoegd aan het Hoofdkwartier van het Veldleger, aan de vier Divisiestaven en aan den Staf der Cavalerie-Brigade.

In samenwerking met den Chef der Telegraphie bij het Veldleger en de Commandanten van de betrokken telegraafafdeelingen werden door vorenbedoelde hoofdambtenaren en ambtenaren der telegrafie behandeld de verschillende aangelegenheden, welke eensdeels den Rijks-, anderdeels den Militairen Telegraafdienst betroffen. Zoo werd in den regel door die ambtenaren het noodige verricht tot het aan den militairen dienst in bruikleen afstaan van Rijksdraden, het reserveeren van Rijksdraden voor militaire doeleinden en het weder ter beschikking van den Rijkstelegraafdienst stellen van niet meer voor militaire doeleinden noodige Rijksdraden; werden door hen de noodige verkeersregelingen en lijnschakelingen ontworpen, ten einde — zonder de militaire belangen te schaden — den burgerlijken telegraafdienst zoo geregeld mogelijk te doen geschieden; werden door hen aan de betrokken directeuren de vereischte opdrachten verstrekt en met die directeuren de noodige besprekingen gehouden om het telegrafisch en telefonisch verkeer, speciaal met het oog op de militaire belangen, zooveel mogelijk te verzekeren; werd door hen een werkzaam aandeel genomen aan de voorbereiding van de onbruikbaarmaking van de telegrafische en telefonische gemeenschappen, en werd door hen — zoo noodig — een onderzoek ingesteld naar de nood-

zakelijkheid van aanvragen van telegraafdirecteuren om hulpverleening van militaire zijde en naar de oorzaken van de stoornissen, welke zich voordeden bij de behandeling van militaire telegrammen en telefoon-gesprekken.

Hoewel de werkring van de toegevoegde ambtenaren der telegrafie in menig opzicht hemelsbreed verschilde van dien in hunne burgerbetrekking en hun de dagelijksche omgang met een zoo groot aantal militairen vreemd gevallen moet zijn, wisten zij zich wonderwel in den nieuwen toestand te schikken en zich aan de militaire omgeving aan te passen, zoodat de veronderstelling niet gewaagd is, dat van weerszijden met genoegen en waardeering zal worden teruggezien op dat tijdperk van samenwerking tusschen het burgerlijke en militaire element en van kameraadschappelijken omgang tusschen die beide elementen.

Gedurende het mobilisatietijdperk is menigmaal ter sprake gekomen de vraag of aan de vorenbedoelde ambtenaren al dan niet een militaire rang, en — zoo ja — welke, zoude moeten worden verleend. Hoewel ten slotte enkele ambtenaren zich genegen hebben verklaard tot het aangaan van eene vrijwillige militaire verbintenis in den rang, waarvoor zij — in verband met hunne burgerpositie — in aanmerking werden gebracht, is geene regeling tot stand gekomen, die alle betrokken hoofdambtenaren en ambtenaren voldeed. Ten einde hen — bij het uitbreken van vijandelijkheden — niet bloot te stellen aan eene behandeling als partijganger — werd aan degenen, welke geene militaire verbintenis wenschten aan te gaan, een stel van de voor den ongewapenden landstorm vastgestelde onderscheidingsteekenen uitgereikt.

Ook is enkele malen ter sprake gekomen de vraag, of wellicht zoude kunnen worden gebroken met de toevoeging aan hoofd- en stafkwartieren van ambtenaren der telegrafie, dan wel of voor deze functie moesten worden bestemd ambtenaren van den Technischen Dienst der Rijks-telegraaf. Tot eene wijziging in den bestaanden toestand is men echter niet gekomen, en m. i. terecht.

Afschaffing van het stelsel, eventueel gepaard met het opdragen van de functie van toegevoegd ambtenaar der telegrafie aan den Commandant van de betrokken telegraafafdeeling (c. q. na detachering van dien Commandant bij den dienst der Rijkstelegraaf) komt mij niet gewenscht voor. Herhaaldelijk toch deden zich vraagstukken voor, welke oplossing den toegevoegden ambtenaren gemakkelijk viel ten gevolge van de door hen gedurende hunne lange dienstjaren verworven routine, terwijl m. i. in dezen een belangrijke factor moet worden geacht, dat zij, door hun leeftijd en hunne persoonlijke bekendheid met inspecteurs, ingenieurs en directeuren, op dezen, desverreicht, het noodige overwicht konden doen gelden, beter dan een jong officier (in den regel commandant van eene telegraafafdeeling) dat zoude hebben kunnen doen.

Bij het oplossen van moeilijkheden van technischen aard moest door de toegevoegde ambtenaren — het is waar — meermalen het advies worden ingewonnen van het personeel van den Technischen dienst der Rijks-

telegraaf. Werden zij echter vervangen door ambtenaren van dien dienst, dan zouden dezen — voor aangelegenheden van administratieve aard, welke misschien meer voorkomen dan die van technische aard — weder vaak de hulp moeten inroepen van personeel van den administratieve dienst, zoodat ook deze maatregel niet het gewenschte resultaat zou hebben gehad.

Ook op de medewerking van de betrokken Ingenieurs der Telegrafie en van het onder dezen ressorteerende personeel van den Technischen Dienst der Rijkstelegraaf moest menigmaal een beroep worden gedaan. Het is mij eene groote voldoening, te mogen getuigen, dat ook van die zijde steeds de meest mogelijke medewerking en welwillendheid werd ondervonden, waardoor ongetwijfeld veel werd bijgedragen tot het over het algemeen zoo goed voldoen van den Militairen Telegraafdienst.

Ik moge hieraan het volgende toevoegen. Ingevolge het gestelde in den eersten zin van Art. 38 van de Wet van 23 Mei 1899 (Stbl. No. 128) (Staat van oorlog en van beleg) erlangt het militair gezag in het in staat van beleg verklaarde gebied de beschikking over de inrichtingen der posterie, telegraphie en telephonie, en is het bevoegd, over de wettelijke bepalingen omtrent den post-, telegraaf- en telefoondienst zoodanig te wijzigen als in het militair belang wordt noodig geacht.

Van eene gestrengte toepassing van vorenbedoeld wetsartikel tegenover onwilligen behoefde — voor zoover mij bekend — geen gebruik te worden gemaakt; in verband daarmee behoefde — alweder voor zoover mij bekend — dan ook niet te worden overgaan tot toepassing van de Strafbepalingen, opgenomen in de bovenaangehaalde Wet.

In de allereerste weken van de mobilisatie werden de bepalingen van Art. 38 van voornoemde Wet door enkele commandanten zoodanig opgevat, als zoude hun de bevoegdheid zijn verleend, naar willekeur beslag te leggen op geleidingen, die zij ten behoeve van hunne telefonische gemeenschap noodig achtten. Deze toestand kon natuurlijk niet blijven voortbestaan. Bedoelde commandanten toch konden uit den aard der zaak niet de gevolgen overzien, welke het aan den gewonen dienst onttrekken van Rijksdraden of -draadgedeelten op de uitoefening van den Militairen en van den Rijkstelegraaf- en -telefoondienst zoude hebben. Soms werd voor het tot stand brengen van eene telefoonverbinding van ondergeschikt belang beslag gelegd op een draad, welke met veel meer vrucht voor eene aanmerkelijk belangrijker verbinding had kunnen dienen, terwijl voorts van de ingebruikneming niet steeds aan de bevoegde autoriteiten mededeeling werd gedaan, met het gevolg, dat die autoriteiten geen overzicht konden hebben over de draden, welke al dan niet ter beschikking konden worden gesteld van den militairen dienst, dan wel voor dien dienst konden worden gereserveerd. Aan dien onhoudbaren toestand werd spoedig een einde gemaakt door de bepaling, dat de beslissing omtrent de ingebruikneming zou berusten bij den Directeur van het Etappen- en Verkeerswezen, waardoor de behandeling van deze aangelegenheid in ééne hand werd gelegd.

Van de bevoegdheid tot het verzenden van regeeringstelegrammen en het voeren van militaire gesprekken werd een ruim gebruik gemaakt, een gebruik zóó ruim, dat meerdere malen op beperking in dezen moest worden aangedrongen. Te weinig werd dikwerf ingezien, dat deze beperking, zoowel met het oog op den militairen als op den burgerdienst, als dringend noodzakelijk moest worden beschouwd. Evenwel moet niet uit het oog worden verloren — zooals trouwens uit statistische gegevens valt af te leiden — dat de vertragingen, welke het gewone burgerverkeer ondervond, en waarvan vooral handel en industrie den nadeeligen invloed moesten ondervinden — niet alleen, zelfs niet hoofdzakelijk, moeten worden toegeschreven aan het veelvuldig telegrafeeren en telefoneeren door militairen, doch voor een zeer groot, zoo niet het grootste, deel het gevolg waren van een ruim gebruik van de onderwerpelijke correspondentiemiddelen door andere officieele lichamen (in hoofdzaak betreffende distributie-aangelegenheden en andere crisis-maatregelen).

Zooals hieronder sub C en D nader is vermeld, werd het telefoonmaterieel der Infanterie gedurende de mobilisatie vernieuwd en uitgebreid, en werd eveneens ten behoeve van de Cavalerie-Brigade telefoonmaterieel aangeschaft. Door de Commandanten van de Telegraafafdeelingen van het Veldleger werd over dat materieel geregeld inspectie gehouden, terwijl verschillende aangelegenheden, dat materieel betreffende, door hen werden behandeld (instructie van het telefoonpersoneel, aanvulling van het verbruikte en herstelling van het defecte materieel, enz.). Ook een gedeelte van het onderhoud van het telefoonmaterieel der Bereden Artillerie, zooals het herstellen en verder in orde brengen van den daartoe behoorenden kabel, werd overgedragen aan vorengenoemde Commandanten. Voor herstellingen, welke niet konden geschieden door de zorg van die Commandanten, werd het betrokken materieel alsdan opgezonden naar den Staf van den Militairen Telegraafdienst.

Als gevolg van de ervaring, door Nederlandsche militairen en burgers opgedaan bij hunne bezoeken aan de oorlogsfronten, werden aan de troepencommandanten verschillende aanwijzingen verstrekt, welke in acht genomen kunnen worden bij den aanleg van militaire telegraaf- en telefoongeleidingen. Die aanwijzingen, welke in het algemeen ten doel hebben, bedoelde geleidingen zooveel mogelijk te beschermen tegen de vernietigende werking van het vijandelijke vuur en tegen waarneming van uit de lucht, bevatten o. m. de volgende wenken.

1°. ruime aanleg van reserve-geleidingen moet zooveel mogelijk plaats hebben, zoodat — bij vernieling van eene of meer geleidingen — zoo spoedig mogelijk eene reserve-geleiding beschikbaar is;

2°. de lijnen moeten zoo weinig mogelijk worden aangebracht langs wegen en vaarten, omdat een vijand zich daarop gemakkelijk kan inschieten;

3°. de veldkabels worden in het algemeen aangelegd in open sleuven,

breed ongeveer 0.40 en diep ongeveer 0.80 M., slechts ter plaatse, waar verkeer mogelijk moet zijn, overdekt met planken, takken, enz. Zij moeten alsdan worden bevestigd aan kleine isoleerrolletjes, aangebracht aan korte, in den grond geslagen, paaltjes. De sleuven moeten een eenigszins slingerend beloop hebben, opdat zij uit de lucht minder gemakkelijk herkenbaar zijn als te zijn gegraven ten behoeve van kabelaanleg;

4°. de geleidingen, voorzoover zij niet in sleuven worden aangebracht, moeten worden geslagen op reikhoogte, waardoor aanleg, onderhoud en verdere wijziging gemakkelijker, sneller en derhalve veiliger, kunnen geschieden;

5°. zooveel mogelijk moet het gebruik van aardverbindingen worden vermeden, doch moet elke verbinding met heen- en terugleiding worden gemaakt, ten einde afluisteren ten gevolge van inductie zooveel mogelijk uit te sluiten. Bestaat het vermoeden, dat desondanks toch door den vijand — bijv. door toepassing van de z.g. aardtelefonie — wordt afgeluisterd, dan moet bij het spreken worden gebruik gemaakt van een code;

6°. waar zich geleidingen in groote bundels bij elkander bevinden, moeten de verschillende geleidingen met behulp van labelen of etiketten worden gemerkt, hetgeen het onderhoud van het net vergemakkelijkt (op die labels of etiketten bijv. te vermelden „van .... naar ....”).

B. VELDTELEGRAAFDIENST.

a. Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger.

Zoals hiervoren reeds werd vermeld, kwam de organisatie, bij het uitrukken van de afdeeling in de eerste dagen van de mobilisatie, in hoofdzaak overeen met die, voor de afdeeling opgenomen in het voorschrift „Organisatie en Gebruik van den Militairen Telegraafdienst in tijd van Oorlog”.

In den loop der mobilisatie werd de organisatie van de afdeeling verschillende malen min of meer belangrijk gewijzigd. Wij noemen hier de toevoeging van een vaandrig van den Militairen Telegraafdienst aan den Commandant; de uitbreiding met eenig kader voor de optische sectie; de uitbreiding met een tweetal instrumentmakers; de uitbreiding met een aantal rijwielen; de uitbreiding met een drietal lastautomobielen, een goederenwagen, een keukenwagen en een proviandwagen, enz.

Als van meer ingrijpenden aard moeten de volgende wijzigingen in de organisatie worden beschouwd:

1°. de toevoeging aan de afdeeling van eene lijnsectie. Zoals reeds onder A werd vermeld, hebben de afdeulingscommandanten zich steeds beijverd, het organiek bij hunne afdeeling ingedeelde materieel — wanneer dat spoedshalve voor het tot stand brengen van verbindingen werd

gebezigd — weder zoo spoedig mogelijk vrij te maken. De aanvankelijk met behulp van veldkabel en veldtoestellen gemaakte verbindingen werden ten spoedigste vervangen door geleidingen van blank draad aan palen of sparren, met toestellen, welke uit de vredesmagazijnen werden betrokken.

In den beginne werden de daaraan verbonden werkzaamheden verricht door het personeel, tot de afdeeling behorende, doch weldra bleek de noodzakelijkheid, daarvoor afzonderlijk personeel en materieel te kunnen bestemmen. Immers, het moest als een gebiedende eisch worden beschouwd — zulks met het oog op mogelijke, plotselinge, troepenverplaatsingen — dat de afdeeling te allen tijde zooveel mogelijk op volle sterkte kon uitrukken, hetgeen niet mogelijk zoude zijn geweest, wanneer een gedeelte van het personeel voor vorenbedoelde werkzaamheden naar dikwijls ver verwijderde plaatsen moest worden uitgezonden.

Aanvankelijk werd eene regeling ontworpen, waarbij een vijftal „lijn-ploegen” met het noodige lijnmaterieel ter beschikking werd gesteld van den Chef der Telegraphie bij het Veldleger, om die, naar gelang van de behoefte en op aanvraag van de betrokken afdeelingscommandanten, tijdelijk aan de telegraafafdeelingen toe te voegen. Bij den Staf van den Militairen Telegraafdienst zouden eveneens eenige van die lijnploegen steeds beschikbaar worden gehouden. Deze regeling heeft niet voldaan, zoodat er de voorkeur aan werd geschonken, bij de verschillende telegraafafdeelingen zelve het noodige lijnpersoneel en materieel aanwezig te doen zijn, als gevolg waarvan de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger dan ook werd uitgebreid met eene lijnsectie, bestaande uit 1 sergeant-lijnwerker, commandant, en vier lijnploegen, elk bestaande uit 1 korporaal-lijnwerker, ploegcommandant, en 4 lijnwerkers, en elk uitgerust met eene z. g. lijnploegkar (lijnkar), waaromtrent verder wordt verwezen naar het hierachter gestelde.

2°. de toevoeging aan de afdeeling van eene telegraafsectie. Zooals reeds onder A werd vermeld, werd op verschillende rijkskantoren behoefte gevoeld aan versterking van personeel. Aangezien voor het verstrekken van die versterking geen voldoende Rijkstelegraafpersoneel beschikbaar was, werd een beroep gedaan op den Militairen Telegraafdienst. Als gevolg daarvan werd de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger uitgebreid met eene telegraafsectie, bestaande uit 10 hughisten, 20 morse-telegrafisten en 10 telefonisten, welk personeel, naar gelang van de behoefte, voor hulpverlening op verschillende Rijkskantoren werd gedetacheerd.

3°. het vervangen van het bij de afdeeling aanwezige telegraaf- en telefoonmaterieel door telefoonmaterieel nieuw-model.

Zooals reeds sub A met een enkel woord werd vermeld, is tijdens de mobilisatie slechts bij uitzondering behoefte gevoeld aan militair-telegrafische, doch nagenoeg uitsluitend aan militair-telefo-
nische

sche verbindingen. Bij de wijziging van het materieel is daarmede dan ook rekening gehouden: het telegraafmaterieel werd uit de betrokken inventarissen gelicht. Voorts werd het — in velerlei opzicht verouderde — telefoonmaterieel van de afdeeling vervangen door materieel van meer moderne constructie, terwijl — door het verdeelen van eene ongeveer zelfde hoeveelheid materieel over meer wagens — de afdeeling gemakkelijker splitsbaar, derhalve meer souple, werd gemaakt. Helaas werd de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger slechts uitgerust met een viertal telefoonwagens N.M., terwijl de Telegraafafdeelingen der Divisiën met 8 van die wagens werden begiftigd. Toch zoude uitbreiding van het aantal telefoonwagens N.M. van de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger tot 8 m. i. zeer zeker aanbeveling hebben verdiend, omdat die afdeeling, behalve voor het vervullen van hare eigen taak, ook moet dienen als reserve voor de overige telegraafafdeelingen van het Veldleger, zoodat het kan voorkomen, dat een gedeelte van het materieel, zelfs — zoo noodig — een of meer complete telefoonwagens, moet worden afgestaan aan eene der andere afdeelingen.

De afdeeling werd in hoofdzaak uitgerust met het volgende telefoonmaterieel:

2 stationwagens,

2 voorraadwagens en

4 telefoonwagens N.M.

De vroeger tot de afdeelingen behorende stationwagens werden, hoofdzakelijk inwendig, geheel gewijzigd en geschikt gemaakt voor centraaltelefoonbedrijf. In zijn nieuwen vorm bevat elke stationwagen o. m. twee centraalvalkleppenkasten (feitelijk centraaltelefoonposten van eenigszins bijzondere constructie), voor welker bediening en als spreken berichttoestellen in elken stationwagen aanwezig zijn vier veldtelefoon-toestellen. Behalve deze vier toestellen kunnen op elke centraalvalkleppenkast worden aangesloten 12 van buiten komende geleidingen, zoodat — aangezien de twee kleppenkasten ook in verbinding met elkander kunnen worden gebezigd — per stationwagen 24 aansluitingen kunnen worden bediend. De centraalvalkleppenkasten kunnen gemakkelijk uit den stationwagen worden verwijderd, zoodat — hetgeen dan ook als regel moet geschieden — zij buiten den stationwagen kunnen worden opgesteld. De wagen zelf kan intusschen ook worden gebruikt als telefooncel.

De stationwagen bevat voorts het noodige materieel en de noodige gereedschappen voor het inschakelen en bedienen van de toestellen en voor administratieve doeleinden. Nopens de verdere beschrijving van het materieel en den volledigen inventaris van den stationwagen wordt verwezen naar het boekwerk „Militaire Telegraphie, Beschrijving van het Materieel, Afd. I”.

De voorraadwagen bevat in hoofdzaak 10 K.M. zwaren telefoonkabel, 5 K.M. lichten telefoonkabel en 4 K.M. kabel voor waterdoorgangen,

alle gewonden op de noodige haspels. Voorts bevat hij o. m. het noodige materieel en de noodige gereedschappen voor het maken, onderhouden en opnemen van kabelverbindingen en hangende lijnen, benevens het noodige reservelij- en -postmaterieel. Voor de verdere beschrijving van den wagen (voorheen „kabelwagen”) en van diens inhoud en den volledigen inventaris wordt verwezen naar het hiervoren bedoelde boekwerk.

De telefoonwagen N.M. bevat o. m. 2 veldtelefoontoestellen en 6 K.M. kabel, de laatste op de noodige haspels gewonden. Voorts bevat hij het noodige materieel voor het maken, onderhouden en opnemen van kabelverbindingen en hangende lijnen, benevens het noodige materieel voor administratieve doeleinden.

Het veldtelefoontoestel is ingericht zoowel voor scheloproep als voor oproep door middel van een brommer, en kan derhalve worden aangesloten op telephoonnetten van den Rijks- en den Militairen Telegraafdienst, zoowel als op netten, tot stand gebracht met behulp van het telefoonmaterieel der Infanterie en der Cavalerie. Het kan derhalve ook dienen als hulptoestel voor het aansluiten van infanterie- en cavalerie-telefoonnetten op telefoonnetten van den Rijks- en den Militairen Telegraafdienst.

Voor de verdere beschrijving van den telefoonwagen N.M. en het tot den inventaris daarvan behorende materieel en dien inventaris zelve wordt verwezen naar het hiervoren reeds vermelde boekwerk.

De lijnploegkarren bevatten het noodige materieel en de noodige gereedschappen en hulpmiddelen voor het slaan van 10 K.M. hangende lijn (ijzerdraad). Voor de verdere beschrijving en den inventaris van de lijnploegkar wordt verwezen naar meergenoemd boekwerk.

Na de verschillende, hiervoren in hoofdzaak vermelde, wijzigingen in de organisatie, werd de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier Veldleger samengesteld uit:

- 1°. Staf der afdeeling;
- 2°. Twee telefoonsecties;
- 3°. Eene telegraafsectie;
- 4°. Eene optische sectie;
- 5°. Eene lijnsectie.

In verband met het dikwijls nijpend gebrek aan telegraafpersoneel werden eenige malen soldaten van andere wapens bij de afdeeling gedetacheerd als handlanger-lijnwerker-telefonist, dan wel als instrumentmaker. Van dat personeel werd een gedeelte, op zijn verzoek, overgeplaatst bij het Wapen der Genie, met bestemming voor den Militairen Telegraafdienst.

Ook voor hulpverleening op Rijkskantoren — waarvoor, in verband met de vele aanvragen daartoe — de sterkte van de telegraafsectie niet toereikend bleek, moest eenige malen daarvoor geschikt personeel

van andere wapens bij de afdeeling worden gedetacheerd, om vandaaruit te worden gedirigeerd op verschillende Rijkskantoren. Ook van dit personeel werd een gedeelte overgeplaatst bij het Wapen der Genie.

b. Divisie-telegraafafdeelingen.

De sterkte van de Divisie-telegraafafdeelingen, waarmede tijdens het begin van de mobilisatie werd uitgerukt, kwam in hoofdzaak overeen met die, opgenomen in het voorschrift „Organisatie en Gebruik van den Militairen Telegraafdienst in tijd van oorlog”.

Gedurende de mobilisatie werd de organisatie van deze afdeelingen meerdere malen, min of meer belangrijk, gewijzigd. De wijzigingen komen over het algemeen overeen met die, welke de organisatie van de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier Veldleger onderging, met dien verstande, dat de Divisie-telegraafafdeelingen niet werden uitgebreid met eene telegraafsectie, en dat ook de hoeveelheid van het telefoonmaterieel N.M., waarmede zij werden uitgerust, verschillend was van die van de Telegraafafdeeling van het Hoofdkwartier van het Veldleger.

Na de verschillende veranderingen in de organisatie, verkregen de Divisie-telegraafafdeelingen de volgende samenstelling.

- 1°. Staf der afdeeling.
- 2°. Eene centrale sectie;
- 3°. Twee telefoonsecties;
- 4°. Eene optische sectie;
- 5°. Eene lijnsectie.

Voor de beschrijving van het materieel en de inventarissen wordt verwezen naar het gestelde sub B, a.

Ook bij de Divisie-telegraafafdeelingen werd — wegens gebrek aan telegraafpersoneel — personeel van andere wapens als handlanger-lijnwerker-telefonist of als instrumentmaker gedetacheerd, van welk personeel eveneens een gedeelte werd overgeplaatst bij het Wapen der Genie.

c. Telegraafafdeeling der Cavalerie-Brigade.

Eenige maanden na het intreden van den mobilisatietoestand werd bij de Cavalerie-Brigade de behoefte gevoeld aan het bezit van eene eigen telegraafafdeeling. Uit den aard der zaak zoude die afdeeling, speciaal voor wat betreft het materieel, moeten voldoen aan zeer bijzondere eischen, ten einde op behoorlijke wijze te kunnen samenwerken met een wapen van een zoo bewegelijk karakter als dat der Cavalerie.

Aangezien echter bij het Regiment Genietroepen geen „oorlogmaterieel” voor bedoelde telegraafafdeeling was opgelegd, en de buitenge-

wone omstandigheden eene spoedige aanschaffing van dat materieel niet gedoogden, werd — om althans eenigermate aan de behoefte tegemoet te komen — met behulp van het nog bij den Militairen Telegraafdienst aanwezige oefeningsmaterieel eene afdeeling geformeerd, in hoofdzaak bestaande uit twee zware telefoonbrigades van dezelfde samenstelling als die bij de overige telegraafafdeelingen van het Veldleger, het geheel staande onder commando van een onderofficier.

In overeenstemming met punt 23 van het voorschrift „Organisatie en Gebruik van den Militairen Telegraafdienst in den tijd van Oorlog” werd de commandant van de onderwerpelijke afdeeling gesteld onder de bevelen van den Chef van den Staf der Cavalerie-Brigade, aan welken Chef hij voor de goede uitvoering van de hem verstrekte opdrachten verantwoordelijk werd verklaard, terwijl hij voor zijn technischen dienst mede verantwoordelijk werd gesteld aan den Chef der Telegraphie bij het Veldleger.

Enkele maanden na de oprichting van de afdeeling bleek reeds, dat het wagenmaterieel in zeer slechten toestand verkeerde, hetgeen geene verwondering kan baren, als men bedenkt, dat men — noodgedwongen — voor de afdeeling had moeten bestemmen het materieel, dat jaren en jaren gebezigd was voor oefeningen in den veldtelegraafdienst. Aangezien de telefoonwagens niet dan met betrekkelijk zeer hooge kosten weder bruikbaar zouden zijn te maken, en de afdeeling — zelfs wanneer het wagenmaterieel overigens in goeden toestand verkeerde — toch te weinig bewegingssnelheid zoude bezitten om hare taak naar behooren te vervullen, werd eene proef gehouden nopens het vervoeren van een gedeelte van de afdeeling op een tweetal, daartoe provisorisch ingerichte, auto-bakwagens. Deze proef voldeed dermate, dat werd overgegaan tot het invoeren van auto-tractie voor de geheele afdeeling. Na die invoering werden de toen niet meer benodigde telefoonwagens teruggezonden naar den Staf van den Militairen Telegraafdienst.

Voor het vervoer van het personeel en het materieel van de afdeeling werden beschikbaar gesteld acht lastauto's, welke door de zorg van de afdeeling zeer handig voor bedoeld vervoer werden ingericht.

Elke ploeg (de afdeeling werd ingedeeld in een staf en 4 ploegen) werd vervoerd op 2 auto-bakwagens, waarvan de eene in hoofdzaak werd bestemd voor het vervoeren van het personeel, de andere voor het vervoer van het materieel (2 telefoontoestellen en 4 K.M. kabel, benevens het verdere materieel en gereedschap).

Als eene belangrijke verbetering moet worden beschouwd de veranging van het — in vele opzichten verouderde — telefoonmaterieel door telefoonmaterieel van dezelfde constructie als dat, waarmede de andere veldtelegraafafdeelingen werden uitgerust; de toevoeging aan de afdeeling van eene voorraad-auto (in zekeren zin overeenkomende met de voorraadwagens van de andere afdeelingen), en de toevoeging aan de afdeeling van eene lastauto (o. m. bestemd voor vervoer van benzine, olie, enz.).

De „ploegen” werden elk uitgerust met 2 veldtelefoon toestellen, omtrent welke constructie wordt verwezen naar het gestelde sub B, a, en 5,6 K.M. zwaren telefoonkabel; voorts met het noodige materieel en de noodige gereedschappen voor het maken, onderhouden en opnemen van kabelverbindingen en hangende lijnen, en met het noodige materieel voor administratieve doeleinden. Elke ploeg werd vervoerd op 2 bak-auto's.

De voorraadauto bevatte o. m. eene centraalvalkleppenkast met 2 veldtelefoon toestellen (zie sub B, a); voorts 10 K.M. veldkabel, 4 K.M. kabel voor het maken van waterdoorgangen en 5 K.M. lichten telefoonkabel, benevens het noodige materieel voor het maken en onderhouden van kabelverbindingen en hangende lijnen.

Na de verschillende wijzigingen verkreeg de afdeeling de volgende samenstelling.

1°. Staf der afdeeling;

2°. Vier telefoonsecties.

Toevoeging aan de afdeeling van eene lijnsectie werd niet noodig geoordeeld in verband met de invoering van autotractie, waardoor — zoo noodig — de afdeeling binnen zeer korten tijd op volle sterkte beschikbaar zoude kunnen zijn.

De afdeeling heeft voorts geene eigen administratie gevoerd, ten gevolge waarvan de staf der afdeeling van eene betrekkelijk eenvoudige samenstelling kon zijn.

Ook bij deze afdeeling werden eenige soldaten van andere wapens als handlanger gedetacheerd.

C. INFANTERIETELEPHOONMATERIEEL.

De telephoonstations der Infanterie maakten bij het intreden van den mobilisatietoestand deel uit van de Telegraafafdeelingen van het Veldleger, en wel van de tot elk dier afdeelingen behorende lichte telephoon- en optische brigade (punten 20 en 27 van het voorschrift „Organisatie en Gebruik van den Militairen Telegraafdienst in tijd van Oorlog”).

Aan elke Divisie werden toegevoegd 12, aan het Hoofdkwartier van het Veldleger 2 lichte telephoonstations. Het bij elk dier stations ingedeelde technische personeel (1 soldaat van het Wapen der Genie) was uitsluitend bestemd voor het inrichten, onderhouden en weder opnemen van de verbindingen, bij welke werkzaamheden hij moest worden bijgestaan door het personeel van de troepenafdeeling, waaraan het station was toegevoegd. De bediening van de telephonen zelf was opgedragen aan laatstbedoeld personeel. Door elk der hiervoren bedoelde genie-soldaten werd beschikt over een rijwiel.

Reeds spoedig bleek — ook in verband met de behoefte aan telegraafpersoneel bij de Telegraafafdeelingen van het Veldleger — de wenschelijkheid, de lichte telephoonstations geheel over te geven aan

de Infanterie, tegen welke regeling te minder bezwaar kon bestaan, aangezien het personeel van dat wapen, in verband met de vele oefeningen met het materieel voor en tijdens de mobilisatie, geacht kon worden, in de behandeling daarvan voldoende bedreven te zijn. Tot die overgave werd dan ook in het begin van 1915 machtiging verleend.

Middelerwijl waren bij een der regimenten Infanterie en de telegraafafdeeling van de betrokken Divisie de noodige proeven gehouden betreffende het voor de telefoonstations der Infanterie bestemde nieuwmodel telefoonmaterieel. Die proeven hadden een gunstig verloop, zoodat tot invoering van dat nieuwe materieel werd besloten, terwijl een desbetreffend voorschrift (Voorschrift Telefoonstations Veldleger, Ontwerp 1915) het licht zag. In verband met de moeilijkheden, welke ten gevolge van de buitengewone omstandigheden werden ondervonden bij de aanschaffing van bedoeld materieel, kon de verstrekking niet aan alle regimenten tegelijk geschieden en moest geruime tijd verlopen, aler de 24 regimenten alle van het nieuwe materieel waren voorzien.

De organisatie van het Infanterietelefoonmaterieel na de invoering daarvan is uitvoerig opgenomen in het desbetreffend, hiervoren vermeld, voorschrift. In hoofdzaak werd per regiment Infanterie beschikt over:

1 Centraalschakelaar,
7 telefoonstations, waarvan 2 bestemd voor oefeningen, de rest als oorlogsmaterieel,

1 reserve-uitrusting.

Elk telefoonstation bestond uit:

1 Telemicrophoontoestel,

1 batterijkistje,

1 hoofdtelefoon,

1 kaartentasch,

2 kabelransels, elk o. m. bevattende 1 K.M. lichten telefoonkabel, en
1 rijwiël.

De reserve-uitrusting bestond o. m. uit 5 K.M. lichten telefoonkabel.

Per regiment Infanterie werd — alles medegerekend — derhalve in hoofdzaak beschikt over 1 centraalschakelaar, 7 complete telefoontoestellen en 19 K.M. lichten telefoonkabel. Voorts behoorde tot de uitrusting het noodige gereedschap en materieel voor het totstandbrengen, onderhouden en opnemen van telefoonverbindingen en het noodige materieel voor administratieve doeleinden.

Het personeel voor de bediening van den centraalschakelaar bestond uit 1 sergeant en 2, of uit 1 korporaal en 1 man, naar gelang een doorlopende dienst, dan wel alleen dagdienst werd ingesteld, terwijl het personeel van een telefoonstation bestond uit 1 onderofficier, 1 korporaal en 3 man.

Per regiment was aangewezen 1 officier, belast met de leiding van de oefeningen van het telefoonpersoneel en met het toezicht op het beheer en het onderhoud van het materieel; aan dien officier was toegevoegd een onderofficier.

Naarmate het telefoonmaterieel N.M. aan de regimenten werd verstrekt, werden de telefoonstations O.M. opgezonden naar den Staf van den Militairen Telegraafdienst, waar zij grondig werden nagezien, hersteld en gecompleteerd. Bedoeld O.M. materieel werd daarna gedeeltelijk ter beschikking gesteld van de inmiddels opgerichte reserve-regimenten der Infanterie.

Gedurende de mobilisatie werd het telefoonmaterieel der Infanterie herhaalde malen gewijzigd en uitgebreid. Ik noem hier de toevoeging aan elk telefoonstation van een tweetal infanterieschoppen; de vervanging van de afwinders en opwinders met versnelling door eene opwindinrichting, welke het uitleggen en vooral het opnemen van den kabel aanmerkelijk minder vermoeiend maakte, en de isoleering van den kabel minder blootstelde aan slijtage, enz.

Als van meer ingrijpenden aard moeten worden beschouwd de navermelde wijzigingen.

1°. de uitbreiding van het materieel, waarbij de staf van elke brigade, elk regiment en elk bataljon werd voorzien van een centraalschakelaar, vier telefoonstations en eene aanvullings- en reserve-uitrusting. Ten gevolge van deze uitbreiding kwam elk der genoemde staven in het bezit van

1 centraalschakelaar,

4 telefoonstations, elk bestaande uit 1 telemicrophoontoestel, 1 batterijkistje, 1 hoofdtelefoon, 1 kaartentasch, 2 infanterieschoppen, 2 kabelransels (elk met 800 M. lichten telefoonkabel en eenig licht materieel) en 1 gaffel,

1 aanvullings- en reserve-uitrusting.

De aanvullings- en reserve-uitrusting werd vastgesteld op 14 rollen, elk van 400 M. lichten telefoonkabel, 10 reserve-elementen, en eenig klein materieel.

Per telefoonafdeeling werd en wordt ook thans nog beschikt (organiek, want de kabel kon niet aan alle staven worden verstrekt) over 1 centraalschakelaar, 4 complete telefoontoestellen en 12 K.M. kabel, terwijl elke telefoonafdeeling werd uitgerust met 2 rijwielen;

2°. De toevoeging aan elken centraalschakelaar van een z.g. hulpschakelaar. Dit toestelletje, omtrent welks inrichting en gebruik nader moge worden verwezen naar het onlangs verschenen „Voorschrift betreffende den Dienst der Telefoonstations bij de Infanterie” (bij de K.M.A. te Breda, 1919) is bestemd om te worden gebruikt, wanneer een commandant in rechtstreeksche telephonische verbinding wenscht te staan met een niet onder zijne onmiddellijke bevelen staanden commandant, dan wel, wanneer behoefte bestaat aan meer rechtstreeksche telefoonaansluitingen dan mogelijk is bij normale schakeling en zonder gebruikmaking van telefoonmaterieel van andere onderdeelen (verbinding met de artillerie of met mitrailleurpostellingen, beschikbaar krijgen van een toestel, waarmede — zonder dat verplaat-

sing van den centraalschakelaar noodig is — de commandant in het terrein kan worden gevolgd, enz.). De uitbreiding van het materieel met vorenbedoelde hulpschakelaars moet als eene groote verbetering worden beschouwd.

In verband met de uitbreiding van het materieel werd de organisatie van het personeel eener telephoonafdeeling op voet van oorlog vastgesteld als volgt.

- 1 sergeant, commandant;
- 4 sergeanten of korporaals, commandanten van een telephoonstation;
- 12 soldaten, gelijkelijk verdeeld over de 4 telephoonstations;
- 1 korporaal en 3 soldaten, bestemd voor de bediening van den centraalschakelaar en den hulpschakelaar.

Bij elk regiment wordt een officier belast met het algemeen toezicht op het beheer en het onderhoud van het telephoonmaterieel van den regimentsstaf en van dat van de betrokken bataljonsstaven. Een van deze officieren, aldus per brigade infanterie aangewezen, wordt tevens belast met het vorenbedoeld toezicht betreffende het telephoonmaterieel van den betrokken brigadestaf.

Bedoelde officier is tevens belast met de leiding van de oefeningen van het betrokken telephoonpersoneel.

Gedurende de mobilisatie werden voor het gebruik en het onderhoud van het Infanterietelephoonmaterieel en voor het herstellen en aanvullen van dat materieel verschillende voorschriften en aanwijzingen gegeven, welke voor het grootste gedeelte zijn opgenomen in het sub 2°. genoemde voorschrift. Zoo werden aanwijzingen gegeven, op welke wijze met het onderwerpelijke telephoonmaterieel kan worden gewerkt in aansluiting met telephoonnetten van den Rijks- en den Militairen Telegraafdienst; op welke wijze de ligging van de kabels op het terrein kan worden aangegeven, wat van belang is met het oog op het stuk trappen en rijden van kabelverbindingen; op welke wijze de isolering van de kabels zoo goed mogelijk kan worden onderhouden, op welke wijze het houden van oefeningen met het materieel dient te worden geregeld, enz.

Meerdere malen is ter sprake gekomen het vraagstuk, in hoeverre de bewapening en de uitrusting van het telephoonpersoneel eene andere moest zijn dan die van den soldaat der Infanterie, niet-telefonist. In verband met verschillende omstandigheden, welke het tot stand brengen van wijzigingen ter zake in den weg stonden, is een en ander ongewijzigd gebleven.

Een nog onopgelost vraagstuk is gebleven, op welke wijze het vervoer van het infanterietelephoonmaterieel bij den gevechtstrein dient te geschieden. Bij verschillende proefnemingen dienaangaande bleek, dat voor bedoeld vervoer de voorkeur moet worden gegeven aan het bezit van afzonderlijke, lichte voertuigjes, op welke gedurende den marsch het

telefoonmaterieel, en op het gevechtsterrein de ransels en verdere uitrusting van het telefoonpersoneel kunnen worden vervoerd. Tot eene verstrekking van die voertuigjes is echter nog niet overgaan.

Uit den aard der zaak kleven ook aan het Infanterietelefoonmaterieel fouten en gebreken, welke in den loop der mobilisatie dan ook zooveel mogelijk werden verbeterd. Veelal waren die verbeteringen een uitvloeisel van uitvindingen, door de gebruikers van het materieel gedaan. Hoewel dikwerf — in verband met de daaraan verbonden hooge kosten en de groote hoeveelheid materieel — die uitvindingen niet alle practisch konden worden toegepast, moet mij een woord van waardeering van het hart voor allen, die op deze wijze hebben getracht, mede te werken tot het beter bruikbaar maken van het materieel.

Ik wil hier met nadruk de aandacht vestigen op het overwegend belang van een zoo veelvuldig en geregeld mogelijk oefenen van het telefoonpersoneel met zijn materieel.

Natuurlijk moet als algemeene regel gelden, dat het telefoonpersoneel — zoo dit eenigszins mogelijk is — moet worden geoefend met de troep. Daardoor toch leert dat personeel inzien, van welk groot belang een betrouwbaar en snel werkende telefoondienst is, en daardoor ook verkrijgen de troep en de troepencommandanten een beter inzicht in het gebruik, dat onder verschillende omstandigheden van dien dienst kan worden gemaakt.

Doch ook aan oefeningen buiten het troepenverband moet hooge waarde worden toegekend. Het telefoonpersoneel toch leert alsdan zijn materieel door en door kennen, leert, welke fouten en storingen zich kunnen voordoen en hoe die fouten en storingen kunnen worden opgeheven, of — als zulks niet mogelijk blijkt — hoe het zich met eenvoudige hulpmiddelen kan behelpen, kortom, het verkrijgt de ook bij het telefoonbedrijf zoo hoogst noodzakelijke routine en handigheid.

Niet genoeg kan worden gewaarschuwd tegen het angstvallig — wellicht uit vrees voor de te houden inspectiën — opbergen en niet gebruiken van het materieel. Niet alleen, dat de vorenbedoelde ervaring door telefoonpersoneel, noch troepencommandanten, wordt verworven, doch bovendien bestaat de kans, dat het materieel — wanneer het werkelijk moet worden gebruikt — door de lange oplegging — dikwijls in minder daarvoor geschikte lokalen — geheel of gedeeltelijk niet meer voor dat gebruik geschikt is. Helaas bleken gedurende de mobilisatie nog verschillende troepencommandanten niet voldoende doordrongen van de noodzakelijkheid van een geregeld oefenen met hun telefoonmaterieel.

D. CAVALERIE-TELEPHOONMATERIEEL.

Zooals hiervoren sub B, c werd vermeld, werd tijdens de mobilisatie aan de Cavalerie-Brigade toegevoegd eene afzonderlijke telegraafafdee-

ling. Uit de daarbij vermelde samenstelling van die afdeeling blijkt wel, dat personeel noch materieel ook maar eenigszins voldoende geacht konden worden om volledig te voorzien in de behoefte aan telefoonverbindingen bij die Brigade, vooral, wanneer de legering van die Brigade eenmaal haar betrekkelijk stabiel karakter zoude verliezen.

In verband met het vorenstaande werd dan ook besloten, de Cavalerie-Brigade uit te rusten met eigen telefoonmaterieel, dat in hoofdzaak zoude moeten worden bestemd voor het tot stand brengen van verbindingen tusschen de verschillende onderdeelen der Brigade, en dat zoude worden bediend door personeel der Cavalerie; materieel derhalve met ongeveer gelijke bestemming als het Infanterietelefoonmaterieel.

Aangezien het telefoonmaterieel voor het ruiterswapen, voornamelijk voor wat betreft de wijze van verpakking, aan zeer bijzondere eischen moest voldoen, werden ter zake vóór de invoering verschillende proeven gehouden.

Uit die proeven bleek, dat het Infanterietelefoonmaterieel minder geschikt moest worden geacht voor gebruik door de Cavalerie. Zoo werd o. m. bezwaar ondervonden van het feit, dat bij dat materieel de verschillende onderdeelen voor het inschakelen van een telefoontoestel (batterijkistje, handtelemicrofoon, hoofdtelefoon en aardpen) in drie verschillende tassen en een ransel werden medegevoerd, terwijl de noodzakelijkheid werd gevoeld, die onderdeelen in ééne tasch bijeen en voor onmiddellijk gebruik gereed, te kunnen medevoeren; dat de constructie van de gaffels te zwaar was en deze ook uit anderen hoofde niet geschikt waren voor gebruik door een te paard gezeten man; dat aan het gebruik van den afwinder en den opwinder met versnelling ook voor de Cavalerie groote bezwaren waren verbonden; dat eindelijk de aanwezigheid van een aantal bevestigingsschroeven, welke door de bewegingen van het paard gemakkelijk los trilden, het materieel ongeschikt maakte voor vervoer te paard.

In verband met die, bij de beproeving ondervonden, bezwaren werd afgezien van invoering bij de Cavalerie van Infanterietelefoonmaterieel (Siemens en Halske), doch werd besloten, dat wapen uit te rusten met Ericsson-toestelmaterieel. Dat materieel toch bleek o. m. de volgende groote voordeelen te bezitten:

1°. dat het complete toestel, met telemicrofoon, hoofdtelefoon en aardpen, in 1 tasch is vereenigd, welke tasch als ranseltje op den rug van den ruiter kan worden medegevoerd, en dat de verschillende onderdeelen steeds zijn ingeschakeld, zoodat het toestel, nadat men de aardpen met het grondwater in verbinding heeft gebracht, onverwijld kan worden gebruikt;

2°. dat het gewicht van het sub 1°. bedoelde complete toestel (3.4 K.G.) aanmerkelijk lager is dan dat van het complete Infanterietoestel (ongeveer 6 K.G.);

3°. dat de brommeroproepinrichting kan worden gebruikt zonder dat tot ontpakking van het toestel behoeft te worden overgegaan;

4°. (last not least!) dat de man (niet het paar d) alle toesteldeelen aan het lichaam medevoert, zoodat bij het afstijgen de man onmiddellijk alles bij de hand heeft.

Ook bij de aanschaffing van het overige materieel werd zooveel mogelijk rekening gehouden met den uitslag van de gehouden proefnemingen. Eene beschrijving van dat materieel en van het toestelmaterieel laat het bestek van dit artikel niet toe; wellicht kan later eene korte beschrijving van het Cavalerie-telefoonmaterieel in dit maandschrift worden gegeven. Alleen moge het volgende worden aange-teekend.

Aangezien het dikwijls zal voorkomen, dat eene ver vooruitgeschoven cavalerie-patrouille — om in telefonische gemeenschap te komen met meer naar achter staande afdeelingen — die gemeenschap zal moeten trachten te verkrijgen door aansluiting op bestaande telefoongeleidingen, zal de Cavalerie ook worden uitgerust met z.g. magneto-inductoren. Aangezien toch het Ericsson-toestel is voorzien van eene brommeroproepinrichting en in het algemeen de toestellen van de bestaande telefoonnetten zijn ingericht voor scheloproep, moet bij het Ericsson-toestel worden beschikt over een toestel, met behulp waarvan centraal-telefoonposten, wandcommutatoren en toestellen van die netten kunnen worden opgescheld. Zulk een toestel nu is de magneto-inductor. Ná den oproep kan dan gewoon door het Ericsson-toestel worden gesproken met toestellen van andere constructie; de magneto-inductor is derhalve alleen noodig als oproep toestel.

Ten einde voorts een patrouillecommandant gelegenheid te geven, zich te vergewissen, met welke kantoren hij aldus in verbinding kan komen, zijn aan het materieel toegevoegd de noodige exemplaren van het boekwerkje „Lijst van de interlocale en internationale telefoongeleidingen”.

Hoewel de organisatie van de telefoonpatrouilles bij de Cavalerie nog niet is vastgesteld, kan toch worden medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt, elk regiment Huzaren uit te rusten met 2 telefoonpatrouilles, welke aan telefoonmaterieel zullen medevoeren:

5 Ericsson-telefoon-toestellen, met brommeroproepinrichting, in lederen tasch, in het achtervak waarvan tevens wordt geborgen de hierna vermelde postuitrusting;

40 kabelhaspels, elk in lederen tasch, en elk bevattende 500 M. telefoondraad;

4 Infanterieschoppen;

4 uitschuifbare gaffels;

4 gereedschapstasschen;

8 lijnklemmen (voor bevestiging van het toestel aan bestaande geleidingen);

10 stel reserve-elementen;

25 boomhaken in een linnen zakje;

1 elementonderzoekings-toestel (voltmetertje)

5 postuitrustingen (materieel voor administratieve doeleinden) en een nader vast te stellen aantal magneto-inductoren.

Hoewel tijdens de mobilisatie een gedeelte van het cavalerietelefoonmaterieel aan de Cavalerie werd uitgereikt voor het houden van oefeningen, kon tot de volledige verstrekking van het materieel niet worden overgegaan in verband met het feit, dat door de buitengewone omstandigheden uit het buitenland geen lichte telefoonkabel kon worden ingevoerd, terwijl de binnenlandsche industrie niet of niet in voldoende mate in staat bleek, dien kabel te vervaardigen.

Drie documenten,

DOOR

L.

In de „Journal of the Royal United Service Institution” van Augustus 1918 komen drie belangrijke documenten voor, welke op de Duitschers zijn buit gemaakt en geteekend waren door L u d e n d o r f f.

WENKEN VOOR HET AANVALLEND GEDEELTE.

Dit stuk is gedateerd 25 Januari 1918 en zegt in het kort, dat met het idee, dat aanvallende divisies na één dag vechten afgelost moeten worden, gebroken dient te worden. Zij moeten voor een aanvallend strijden gedurende verscheidene dagen en voor het maken van belangrijke vorderingen zijn getraind en uitgerust. Aan de volgende punten moet dus gedacht worden:

1°. De aanvaller moet in de aangewezen sectoren minstens 8 K.M. terrein winnen en alle hindernissen, met inbegrip van de vijandelijke artillerie, welke gepasseerd moet worden, overwinnen.

2°. Oefeningen in den aanval zijn noodig om onder de hogere en lagere bevelhebbers eigenschappen te ontwikkelen noodig voor gevechtsleiders. Zonder deze, kan een verzamelen en in gevecht wikkelen van troepen en de doorvoering daarmede van een methodisch overwogen aanval geen kans op succes hebben. De aandacht moet gevestigd worden op het verkeerde van de methode der Engelschen, die een te star afsluitingsvuur afgeven om de infanterie te dekken; wanneer de infanterie in zich zelf geen voldoende drang naar voren heeft, zullen de hogere- zoowel als de lagere aanvoerders alle toezicht op hunne manschappen verliezen, zoodra deze in actie komen. Hieraan kan de mislukking worden toegeschreven van de actie der Britten, na hunne aanvankelijke successen aan de Somme, bij Arras, Messines, in Vlaanderen en bij Cambrai. Het verloren gaan van het verband, tengevolge van gebrek aan tactisch inzicht, verhinderde de uitbuiting van de verkregen successen. De beslissing in een bepaalden sector hangt vaak af van het initiatief van de lagere commandanten, die tegenover dergelijke gevallen niet onvoorbereid mogen staan. De keuze van de juiste opstelling en het juiste gebruik van reserves moet door hogere commandanten beoefend worden. Het leidende beginsel moet zijn: zuinigheid met krachten en juist inzetten van reserves. Een te vroeg in het gevecht wikkelen van reserves vermindert de kracht van den aanval en

brengt het offensief tot staan. De reserves moeten dicht genoeg bij de hand gehouden worden om op een of ander punt een tegenslag te voorkomen en zodoende de doorzetting van het offensief mogelijk te maken. De plaats van den commandant is van overwegend belang; alle staven, die van de divisiegroep inbegrepen, moeten op het gevechtveld aanwezig zijn, de divisiestaven zelfs ver vooruitgeschoven.

3°. Het succes van de doorbraak hangt af van het tijdig opvoeren van zware en lichte artillerie met bijbehorende munitie en van voldoende *mijnwerpers* op vlakbaanaffuit.

4°. Het artillerie afsluitingsvuur moet in het bijzonder den weg voor de infanterie voorbereiden, *n a d a t* deze in de voorste vijandelijke linie is binnengedrongen. De voorwaartsche verplaatsing van het artillerievuur zal afhangen van de snelheid, waarmede de infanterie vooruitgaat.

TAKTIEK VAN DEN AANVAL.

Dit document is gedateerd 8 Februari 1918 en bevat in het kort de volgende punten:

1°. De poging om verrassend op te treden, moet niet tot overhaaste voorbereiding leiden. Het voordeel van de verrassing ligt in het feit, dat de aanvaller eerst zijne maatregelen kan treffen en den verdediger in het onzekere kan brengen over den tijd en de plaats van den dreigenden aanval.

2°. Alle commandanten moeten initiatief ontwikkelen; de aanval kan niet als een machine doorwerken.

3°. Het werk der contra-batterijen moet, met zorgvuldige waarneming op alle punten, vermeerderd worden *voordat de aanval begint*.

4°. Groote waarde moet gehecht worden aan het in bedwang houden van de vijandelijke artillerie tijdens den aanval.

5°. De artillerie voorbereiding moet niet onnoodig lang zijn. Een bombardement van één uur is evenwel onvoldoende om de totale vernieling, vooral van de draadversperringen in de achterwaarts gelegen strooken, te bewerkstelligen.

6°. Het afsluitingsvuur zal nooit eene afdoende bescherming vormen. De infanterie moet vertrouwen hebben in het handgemeen, waarbij gebruik gemaakt wordt van geweer en bajonet, handgranaten, lichte *mijnwerpers* en kanonnen. Het afsluitingsvuur heeft geen waarde, wanneer de infanterie er niet dicht op aansluit en er achter voorwaarts gaat, zooals dit aan de stormbataljons is onderwezen. Het afsluitingsvuur moet verplaatst worden volgens een tijdtabel. De te gebruiken seinen moeten tot twee beperkt worden, *n.l.* „Afsluitingsvuur verplaatst” en „Afsluitingsvuur ter plaatse houden”.

7°. Het succes van de artillerie zal grootendeels afhangen van de dekking tegen waarneming uit de lucht.

8°. Er moeten batterijen aangewezen worden, welke in bewakingsstelling blijven om oogenblikdoelen te bevuren.

9°. Wanneer in golven voorwaarts gegaan wordt, zal het aantal golven niet overeen komen met het aantal vijandelijke linies, dat genomen moet worden. De voorste golf moet zoover mogelijk doordringen en alleen wanneer het strikt noodzakelijk is, van achteren versterking ontvangen. De troepen moeten voldoende in de diepte geëchelonneerd blijven om voor tegenaanvallen op de vleugels beveiligd te zijn.

10°. Groote waarde moet gehecht worden aan de ondersteuning met vuur voor de infanterie, wanneer deze sprongsgewijze voorwaarts gaat. Hiervoor moeten artillerie, mitrailleurs, mijnwerpers gebruikt worden, maar de voornaamste steun moet verwacht worden van het mitrailleurvuur en het geweervuur van de infanterie zelf.

11°. Door de fourageschaarschte moet het werk, dat de paarden moeten verrichten, evenredig zijn aan de gegeven voeding. Zoolang de fourage niet aanzienlijk vermeerderd wordt, moeten de paarden zooveel mogelijk gespaard worden.

GEBRUIK VAN MITRAILLEURS BIJ DEN AANVAL.

Dit document is gedateerd Februari 1918. We geven het volgende résumé:

1°. Bij den infanterie-aanval moet krachtig gebruik gemaakt worden van mitrailleurs; eene goede samenwerking van alle mitrailleurafdeelingen moet op den voorgrond worden gesteld. Is het gevecht eenmaal begonnen, dan hangt het gebruik van de mitrailleurs af van het initiatief van de sectiecommandanten. Commandanten van mitrailleurafdeelingen moeten daarom geoefend worden onder verschillende omstandigheden hun initiatief te gebruiken.

2°. Organisatie van den aanval is noodzakelijk voor het verkrijgen van een goeden uitslag. Alle commandanten moeten grondig bekend zijn met het terrein, de omstandigheden van het gevecht en het doel van den strijd. Den menschen moet geleerd worden vertrouwen te hebben in het feit, dat het gevecht methodisch in elkaar gezet is, maar dat veel zal afhangen van hun persoonlijk initiatief om plaatselijke vraagstukken op te lossen, hetgeen in deze richting oefening vereischt. Een gedeelte van hunne taak zal bestaan in: het verkennen van de vijandelijke verdedigingslijnen, mitrailleuropstellingen en uitgangsofstellingen met het doel daarvan de plaats juist te kunnen vaststellen. Kennis van het terrein is van bijzonder belang voor een goed gebruik der lichte mitrailleurs, die met den aanval voorwaarts gaan. Iedereen moet wanneer de aanval begonnen is onderricht worden, waar de eigen voorste stellingen te vinden zijn.

3°. De volgende mitrailleurs zijn beschikbaar voor den aanval:

Lichte mitrailleurs van de infanterie-compagnieën.

Zware mitrailleurs van de infanterie (1 mitrailleur-compagnie per bataljon).

Mitrailleur-scherpschutters-afdeelingen (3 compagnieën), welke naar behoefte in de aanvalssectoren worden ingedeeld.

Een lichte mitrailleurgroep bestaat uit 1 onderofficier en 8 man. Het personeel is uitgerust met handgranaten, revolvers, geweren en loopgraafgereedschappen; de groep treedt op als een gevechtseenheid. Zij vormen, door hunne groote beweeglijkheid, het geraamte van den infanterie-aanval. In iedere sectie moeten 2 zulke groepen gevormd worden, die elkaar met vuur moeten steunen. Mitrailleurgroepen gaan zoo snel en zoo ver mogelijk vooruit in het begin van den aanval en vóór het voorbereidend artillerie-bombardement om offensieve punten en offensieve mitrailleurnesten te vormen. Haar doel is, het vuur uit de vijandelijke voorste loopgraaf te onderdrukken; zij openen plotseling het vuur, zoodra het voorbereidend bombardement van de artillerie en het loopgraafgeschut ophoudt en staken het vuur zoodra de voorste golf de vijandelijke stelling binnendringt. Andere mitrailleurgroepen zullen weer deel van deze golf uitmaken en de eerste groepen zullen daarna volgen. De plaats van de groepen, die de oprukkende golf vergezellen, is bij den sectiecommandant. Zij openen het vuur op korten afstand en gaan tot aangewezen punten voorwaarts, graven zich in om de reorganisatie van de aanvalstroepen te dekken en vervolgen den terugtrekkenden vijand met vuur in rug en flanken. Wanneer zij bij de vervolging op weerstand stuiten, nemen zij deel aan het vuurgevecht en onderdrukken het vijandelijk vuur totdat de onderdeelen, die volgen, den vijand kunnen aanvatten en verpletteren. De volgende golven moeten verliezen in mitrailleurgroepen aanvullen. Buitengewoon dappere onderofficieren moeten uitgezocht worden om mitrailleurgroepen te commandeeren en de sectiecommandant moet bij een van de groepen zijn.

De zware mitrailleur moet den aanval van den lichten steunen; hij moet vooral gebruikt worden voor tank- en luchtafweer. Wanneer zij in de diepte geëchelonneerd zijn, vormen zij eene goede bescherming tegen vijandelijke flankaanvallen. Ook hier komt het aan op het initiatief van den mitrailleur-commandant voor het succes van zijn wapen, dat een verbindingsschakel vormt tusschen mijnwerpers en veldgeschut. Bij snelle opmarschen moeten zij voorwaarts gaan om de aanvalslinie te ondersteunen tot de artillerie naar voren kan komen. Het hoofddoel van zware mitrailleurs is echter, de grootste vuuruitwerking te krijgen op punten, waar de infanterie een beslissenden strijd voert. Zware mitrailleurs worden in secties gebruikt, buiten het infanterie-verband. Zij vergezellen de infanterie alleen, wanneer deze krachtige vuuruitwerking noodig heeft en deze niet kan verkregen worden van meer achterwaarts gelegen opstellingsplaatsen. De hoofdtak van dit wapen is, de voorste vijandelijke doelen met een vuurgordel, waarin zoo weinig mogelijk openingen zijn, te binden. Een afsluitingsvuur noodzaakt de concentratie van meerdere secties met eene uitgebreide munitieaanvulling. Soms kan een afsluitingsvuur van zware mitrailleurs met vrucht aangewend worden op het achterwaarts gelegen vijandelijk gebied, nadat het artillerie-afsluitingsvuur verplaatst is. Evenals bij de artillerie moet

er een tijdtafel gebruikt worden om dit vuur te regelen. Het vuur kan direct of indirect zijn, maar tengevolge van de stof, die het vijandelijk afsluitingsvuur opwerpt, kan men, voor het vaststellen van resultaten, op de vuurwaarneming niet aan.

Wanneer bij den aanval geregeld voorwaarts gegaan moet worden, gaan de zware mitrailleurs sectorsgewijs vooruit, gesteund door het vuur van de nevensectoren. Zij volgen de infanterie-golven en gaan, evenals de infanterie, sprongsgewijs vooruit. De opmarsch van de infanterie regelt hunne beweging. Mitrailleurcommandanten moeten geoefend worden om eene oplossing te vinden voor de verschillende tactische toestanden, die ontstaan, maar zij moeten er steeds aan denken, dat het eenige hoofddoel van den mitrailleur blijft, de hindernissen te overwinnen, die de aanvalskracht van de infanterie ondermijnen; de infanterie moet in staat worden gesteld zoover mogelijk door te dringen.

4°. Mitrailleurs, die de verbinding met de troepen in front of met de aanvullingsdepots achterwaarts verliezen, worden waardeloos. Lichte mitrailleurs moeten 2000 schoten per stuk meenemen, zware mitrailleurs moeten op sleden gemonteerd worden en 5000 schoten per stuk meevoeren; aanvullingen krijgen zij uit de mobiele reserve, waarmee zij in verbinding blijven. De munitieéchelons moeten nauwgezet worden geoefend, de commandanten mogen zichzelf niet sparen en moeten de strengste tucht handhaven.

5°. Het oefenen zoowel van de lichte- als van de zware mitrailleur-groepen moet in overeenstemming zijn met bovenstaande beginselen, zoo mogelijk op schietterreinen met scherp, waarbij de vijand gemarkeerd is, zoodat de gevechtstoestanden zooveel mogelijk nagebootst worden. De geschiktheid van commandanten van deze groepen zal hierbij behoorlijk nagegaan kunnen worden. De geheele infanterie moet eene nauwkeurige kennis van alle soorten mitrailleurs en wat men er mee kan bereiken, bijgebracht worden. De karakteristieke eigenschappen van een mitrailleurcommandant moeten zijn: een vlugge blik, besluitvaardigheid, kennis van de techniek van mitrailleurvuur, alles gecombineerd met persoonlijke drijfkracht en energie.

Een woord aan de cavalerie.

(Zie Militaire Spectator van Febr. 1919).

Naar aanleiding van bovenstaand opstel van een, helaas ongenoemden, schrijver wilde ik, hoewel ik mij overigens zeer goed met den inhoud kan vereenigen, gaarne eene enkele opmerking maken, en die is deze: De schrijver, hoewel hij het misschien niet bedoelt, brengt de cavalerie feitelijk terug tot bereden infanterie. Deze nu heeft tot nu toe als cavalerie nog steeds gefaald, aangezien zij de voornaamste eigenschap, die eene cavalerie moet bezitten, n.l. die van te kunnen rijden, niet bezit, want rijden beteekent heel iets anders dan „zich verplaatsen” op een paard, wat bereden infanterie doet. Waarom blijft rijden m. i. de voornaamste noodige eigenschap van de cavalerie, ook al ziet men van alle gesloten, zelfs verspreide, aanvallen af? Omdat cavalerie in de eerste plaats moet kunnen verkennen, en nu is juist mijn voornaamste bezwaar tegen het opstel, dat de schrijver slechts éénmaal het woord „verkennen” gebruikt, terwijl dit toch het begin en het eind van alle gevechtshandelingen blijft. Nu weet ik wel, dat eenigen weer dadelijk zullen zeggen: „Wij hebben geene cavalerie noodig om te verkennen, wij doen dat met wielrijders, vliegtuigen, enz.”, maar de schrijver wil toch de cavalerie wèl laten vechten, al is het dan ook slechts te voet, doch hoe wil hij zoo'n gevecht leveren zonder voorafgaande verkenning (verkenningdetⁿ. -patrouilles), zonder die gedurende het gevecht en zonder die daarna (voeling houden!), en voor al die verkenningen moet men kunnen „rijden” en dus blijft dit, volgens mij, ook bij de modernste cavalerie, eene hoofdzaak. Nimmer zal bereden infanterie „cavalerie weit vor” zijn, want daarvoor moet men kunnen rijden, en dat kan zij niet.

Als ik nòg eene opmerking moge maken omtrent de middelen, die de schrijver verzoekt, ons te verstrekken, dan zou ik er op willen wijzen, dat het beste middel m. i. het volgende zou zijn: ons een beter menschenmateriaal toe te deelen, n.l. verstandelijk beter ontwikkeld en met meer aanleg tot rijden. Nog steeds krijgen wij manschappen, die zoogenaamd met paarden kunnen omgaan (ik behandelde dit onderwerp reeds in de N. C. van 8 Febr. '13), doch dat beteekent in den regel niet veel meer dan aan eene verroeste stang te trekken en dat is, behalve hun goede wil zoo ongeveer juist de eenige cavaleristische eigenschap, die de boerenarbeiders in den dienst meebrengen. Zij zijn veel te zwaar en te plomp voor onze toch reeds overbelaste paarden (vóór de mobilisatie waren te Deventer ingedeeld zeer vele miliciens

boven de 80 K.G., verscheidene van 90 K.G., zelfs één man van 100 K.G., nog wel bij het peloton ordonnansen), bovendien afgewerkt door graven en spitten, terwijl zij hun onderwijs in den regel zoowat geheel vergeten hebben. Zij hebben geen lichamen en geen geest, om ruiters van te maken. Neen, ik geef verre de voorkeur aan menschen, die nimmer met paarden omgingen (wij kunnen het hun dan in eens goed leeren) doch die verstandelijk beter ontwikkeld, niet te zwaar, doch wel sterk zijn. Daarvoor moeten wij geen afgewerkte arbeiders hebben, maar jongens uit den beteren boeren- of burgerstand.

Dit zou m. i. in onzen toestand al van kolossalen invloed zijn.

GELDERMAN,
Majoor 4 R. H.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 23 Maart 1919.)

NEDERLAND. Op 26 Februari deelde de Minister van Buitenl. Zaken in de Tweede Kamer het antwoord van België op het Nederlandsche vertoog mede. Ook nu sprak de Belgische regeering zich wederom niet duidelijk uit en deelde zij slechts mede, dat zij voorstellen tot wijziging van het tractaat van 1839 had aanhangig gemaakt, welke voorstellen zij eerst ter kennis der Nederlandsche regeering zou brengen, wanneer de Raad van Tien deze had overgenomen. De Minister verklaarde daarom, dat de regeering hierna geen verantwoordelijkheid meer zou dragen, voor de eventueele gevolgen, die uit deze daad der Belgische Regeering mochten voortvloeien.

Intusschen is duidelijk gebleken, dat de vertegenwoordigers der groote mogendheden niet genegen zijn geweest Belgische annexatieëischen ten koste van Nederland te steunen. Wel schijnen zij de herziening van het tractaat van 1839 te billijken en hebben daarom de Nederlandsche Regeering verzocht hare zienswijze te doen kennen, op welk verzoek de regeering officieel nog geen beslissing genomen heeft.

Middelerwijl hebben de Belgische annexionistische eischen aanleiding gegeven tot geestdriftige uitingen van trouw van de bewoners der be dreigde Nederlandsche gebieden. H. M. de Koningin bracht met Z. K. H. Prins Hendrik een bezoek aan Zuid-Limburg en aan Zeeuwsch-Vlaanderen op respectievelijk 1 en 5 Maart j.l.; overal was de geestdrift overweldigend.

De gemeenteraad van Maastricht protesteerde plechtig tegen eene mogelijke afscheiding, in Utrecht werd op eene vergadering belegd door afgevaardigden van de meeste gemeenten uit den lande, geestdriftig voor de eenheid van het land betoogd.

Op de uitnoodiging der Vredesconferentie aan de neutrale staten, om vertegenwoordigers naar Parijs te zenden om over den Volkerenbond van gedachten te wisselen zond onze regeering den Leidschen Professor Mr. van Eysinga, die mede met onze gezanten Jhr. Loudon en Jhr. de Stuers de Nederlandsche inzichten zullen kenbaar maken. In den economischen toestand treedt geleidelijk eenige verbetering in, hoewel de Minister van Landbouw, Handel & Nijverheid voor de eerste 4 maanden van 1919 nog 100 millioen noodig heeft om de voedselvoorziening op het huidige peil te kunnen houden. Onder de metaalwerkers brak eene loonstaking uit, in verschillende andere bedrijven wordt met staking bedreigd.

In Indië werd het voorstel tot inkrimping van den suikeraanplant in den Volksraad verworpen.

Op Ceram hadden ongeregeldheden plaats, waarbij een 5 à 6 tal politiebeamten werden gedood.

BELGIË. De ongerustheid over de toekomst van het land begint ook in officieele Belgische kringen om zich heen te grijpen.

In de eerste plaats is men ontstemd, omdat Frankrijk, dat geen rekening houdt met de Belgische nooden, het grootste gedeelte van het door Duitsland uitgeleverde rollend materiaal tot zich trekt, welk materiaal in België dringend noodig is.

De ontgoocheling is te grooter, omdat tevens vrij duidelijk gebleken is, dat de vertegenwoordigers der groote mogendheden volstrekt niet van plan blijken te zijn, alle Belgische eischen in te willigen.

Afgezien van het niet steunen van de eischen van grensuitbreiding ten koste van Nederland, werden ook op handelsgebied de Belgische wenschen niet dadelijk vervuld. Zoo blijft men in Antwerpen zeer ontevreden over het feit, dat die haven niet noemenswaardig boven Rotterdam wordt bevoordeeld.

Het herstelwerk vordert langzaam. Bij de wet werd een hooge regeeringscommissaris benoemd, die na overleg met de gemeentebesturen de voorschotten voor den wederopbouw der verwoeste gebouwen zal verstrekken, doch bij gebrek aan financieele reserves, zal dit alles als voorschot op de door Duitsland te betalen oorlogsschatting geschieden.

Trouwens het is vooral ook de financieele toestand, die zorg baart. De totale staatsschuld bereikte reeds de enorme som van bijna 10¹/₂ milliard francs, eene som, waarvan de rente reeds aanzienlijk meer bedraagt dan de geheele jaarlijksche opbrengst der directe belastingen voor den oorlog.

Bovendien kunnen nieuwe leeningen in het buitenland niet meer worden afgesloten zonder den waarborg zoowel van alle banken als van de regeering. De eenige hoop blijft de wel wat problematische Duitse oorlogsschatting.

Van het leger kwamen berichten over dienstweigering onder soldaten, die belast waren met het bewaren der orde gedurende eene mijnwerkersstaking.

LUXEMBURG. De Volksvertegenwoordiging heeft met 30 tegen 20 stemmen het wetsontwerp aangenomen, waarbij eene volksstemming over den toekomstigen regeeringsvorm van het land gehouden zal worden. Intusschen doet de regeering alle moeite om met de geallieerden in contact te treden. Zij heeft bovendien verzocht vertegenwoordigd te mogen worden in de commissie, die de Westgrenzen van Duitsland zal vaststellen. De vredesconferentie nam dienaangaande nog geen beslissing.

DUITSCHLAND. Na den staatsgreep in Beieren bleef in het geheele land onrust heerschen. Te Munchen, Augsburg, Baden, in het Ruhr-

gebied en in Berlijn, hadden bloedige botsingen plaats; de Nationale Vergadering te Weimar werd vrijwel geïsoleerd door het onderbreken van de spoorwegverbinding Weimar—Berlijn. Hoewel in Beieren het voorstel tot het vormen van eene radenregering verworpen werd, constitueerde het radencongres zich toch tot eene voorloopige Nationale Vergadering en stelde het eene voorloopige regering samen. Uit het afzetten van den geheel uit meerderheidssocialisten bestaanden uitvoerenden raad der Berlijnsche arsolraden op 27 Februari j. l. bleek echter reeds, dat de radicale elementen meer aan invloed hadden gewonnen.

Onder den drang der gebeurtenissen kondigde de regering daarom snellere socialisatie aan en liet zij tevens Koningsbergen bezetten om de verbinding der Russische sovjettroepen met de spartacisten te kunnen verhinderen.

Op 3 Maart werd echter de algemeene staking te Berlijn afgekondigd, spoedig gevolgd door hevige spartacus-onlusten. De staat van beleg werd afgekondigd en de regering nam zeer strenge maatregelen ten einde de orde te kunnen herstellen. Vele opstandelingen, die met de wapens in de hand werden gevangen genomen, werden zonder vorm van proces neergeschoten. Op 7 Maart was de staking wederom grotendeels bedwongen.

In de buitenlandsche politiek werd voor het eerst ernstig Duitsch verzet tegen de maatregelen der vredesconferentie merkbaar. Toen namelijk de toezeggingen der geassocieerden inzake Duitschland's voedselvoorziening steeds vaag bleven, terwijl daarentegen de onmiddellijke uitlevering der Duitsche koopvaardijvloot werd geeischt, braken de Duitsche onderhandelaars op 6 Maart de onderhandelingen te Spa af.

Spoedig daarop werd door de vredesconferentie besloten Duitschland van voedsel te voorzien en stemde de Duitsche regering met de uitlevering der vrachtschepen in. De moeilijkheid doet zich echter nu voor, dat de Duitsche bemanningen niet willen uitvaren. Tevens werd de Duitsche visscherij op de Noordzee wederom toegestaan en besloot Engeland wederom kali uit Duitschland te betrekken, waarvan de grootste hoeveelheid via Rotterdam zal worden verscheept.

De vredesconferentie heeft ondertusschen besloten de Duitsche vloot en het Duitsche leger tot zeer kleine afmetingen terug te brengen. De vloot zal niet meer dan 10 à 15.000 man tellen, terwijl het leger geheel uit vrijwilligers met 12 jarig dienstverband zal moeten bestaan en niet zal mogen uitgerust zijn met kanonnen van grooter kaliber dan 15 cM. en met tanks. Bovendien zal het de 100.000 man niet te boven gaan, waaronder hoogstens 4.000 officieren.

De Duitsche pers begint tegenwoordig meer vrijelijk stelling te kiezen tegen een mogelijken vrede, die niet in hoofdzaak in overeenstemming is met de 14 punten van Wilson's programma. Ook bleek uit eene rede van Er z b e r g e r, dat deze zich o. a. nog steeds op het standpunt van eene volkstemming in Elzas-Lotharingen plaatst.

DUITSCH-OOSTENRIJK. Het groote vraagstuk blijft de vereeniging met Duitschland. Minister Bauer vertrok tot het houden van besprekingen naar Weimar en werd aldaar zeer welwillend ontvangen.

Begin Maart keerde hij wederom te Weenen terug en spoedig daarop nam de grondwetcommissie het regeeringsvoorstel tot vereeniging met Duitschland over. Intusschen wacht men af, hoe de toestanden zich in Duitschland zullen ontwikkelen.

Frankrijk ziet in deze vereeniging een groot gevaar en laat niets onbeproefd om de Oostenrijkers, door het voorspiegelen van economische voordeelen, van deze beslissing terug te houden. Het heeft reeds den gezant uit den Haag als officieusen vertegenwoordiger naar Weenen gezonden.

Het staat vast, dat de geassocieerden Oostenrijk beter behandelen dan Duitschland. Op 7 Maart hief de Raad van Tien de blokkade op en besloot zij het land van voedsel te voorzien, terwijl Frankrijk, Engeland en Italië besloten hebben het land credieten te verschaffen.

Intusschen wil Italië nog steeds de streken om Brixen en Bozen annexeren, terwijl geheel Duitsch Tyrol bij Duitschland wenscht te komen. Ook in Beneden-Stiermarken doen zich conflicten voor met de Karinthiërs.

De regeering van Duitsch-Oostenrijk is in handen van de socialistische en Christen-socialistische partijen.

HONGARIJE. De regeering van Karolyi had besloten de verkiezingen voor eene nieuwe volksvertegenwoordiging tegen de eerste helft van April uit te schrijven. Zij nam dit besluit, behalve uit vrees voor het bolsjewisme, vooral op aandringen der Ententevertegenwoordigers, die bleven verklaren, niet met de Hongaarsche regeering te kunnen onderhandelen, alvorens de verkiezingen zijn gehouden zouden.

Intusschen traden de communisten steeds driester op en moesten meermalen bolsjewistische wanordelijkheden met wapengeweld onderdrukt worden.

In het door Serven, Roemenen en Tsjechen bezette Hongaarsche gebied bleven de volksstakingen tegen het vreemde bewind voortduren.

Kolonel Vix, hoofd der Entente commissie te Boeda-Pest, scheen nog al zijn invloed aan te wenden om vijandelijkheden te voorkomen; de stemming der Hongaren deed echter het ergste vreezen.

Toen de Ententecommissie nu wederom met nieuwe eischen over teruglegging der demarcatielijnen kwam, weigerde de regeering deze eischen in te willigen en op 21 Maart ten 8 ure n.m. trad de oorlogstoestand wederom tusschen Hongarije en de Entente in. Tegelijkertijd trad Karolyi en zijne regeering af en werd in Hongarije de radenrepubliek uitgeroepen, terwijl onmiddellijk aansluiting met het Russische sovjetbewind gezocht en verkregen werd. Deze gebeurtenissen kunnen verstrekkende gevolgen hebben.

TSJECHO-SLOWAKIË. Berichten over woelingen in Slowakië en over oneenigheid tusschen Tsjechen en Slowaken krijgen, bezien in het licht der gebeurtenissen in Hongarije, eene bijzondere beteekenis. Ook de Duitschers in Bohemen schikken zich nog moeilijk in Tsjechische overheersching; in Sternberg hadden bloedige botsingen plaats tusschen de bevolking en de regeeringstroepen.

De Ententecommissie heeft Teschen door de Tsjecho-Slowaken laten ontruimen en den Polen toegestaan deelen ervan te bezetten, hetgeen in Tsjecho-Slowakië kwaad bloed heeft gezet. Behalve echter met de Polen deden zich geschillen voor met Duitsch-Oostenrijk, welk land men beschuldigde plannen te hebben gekoesterd om deelen van Tjsecho-Slowakië militair te bezetten.

Na onderzoek door de Entente-commissie en na de terugroeping van eenige Duitsch-Oostenrijksche troepenafdeelingen van de grenzen werd het geschil weer bijgelegd en kon de Duitsch-Oostenrijksche gezant wederom met de regeering te Praag in verbinding treden.

In Slowakië werden 6 lichtingen opgeroepen. Van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika werden in het geheel 35 millioen dollars geleend.

ITALIË. De Italiaansche politiek werd geheel beheerscht door het vraagstuk der territoriale eischen, omdat de Italiaansche regeering het voorstel der Zuid-slaven om het onderlinge geschil aan Wilson voor te leggen, heeft verworpen. Hierbij verklaarde de regeering tevens, dat zij vasthield aan de annexatie van Gõrs, Triest, Pola, Fiume en een groot deel van de Dalmatische kust, eischen die nog verder gaan, dan de toezeggingen der Ententemogenheden in 1915, bij het deelnemen van Italië aan den oorlog. Tegelijkertijd genomen dwangmaatregelen tegen de Zuid-Slaven, bestaande in het belemmeren der voedselvoorziening, hadden echter ten gevolge, dat de regeering der Vereenigde Staten tusschenbeide kwam.

De harmonie tusschen de Italiaansche en Fransche belangen begint tevens ook een weinig te verminderen.

Frankrijk n.l., nog steeds bevreesd voor een te machtig Duitschland, tracht de aansluiting van Duitsch-Oostenrijk bij Duitschland te verhinderen door eene Donaufederatie te scheppen, waarbij nu echter het Slavische element het overwicht moet hebben, een plan, dat natuurlijk in Italië eene zeer slechte ontvangst heeft. Het is dan ook belangwekkend, dat in verband hiermede, de Italiaansche pers meer oog begint te krijgen voor de nooden van Duitschland.

Evenals in alle landen, waar een modern democratisch kiesstelsel ontbreekt, is ook in Italië eene beweging ter verkrijging van algemeen kiesrecht met evenredige vertegenwoordiging ontstaan, doch hier was zij nog niet sterk genoeg om eene, overigens zeer gematigde, socialistische motie van den afgevaardigde Turati, inhoudende de wensche-lijkheid der kiesrechthervorming, te doen aannemen, toen de regeering

de kwestie van vertrouwen stelde. Het regeeringsvoorstel om deze hervorming 6 maanden uit te stellen werd aangenomen.

FRANKRIJK. Op 28 Febr. hervatte Clemenceau zijne werkzaamheden; Cottin, de anarchist, die den aanslag pleegde, werd door den Krijgsraad ter dood veroordeeld, doch ging in hooger beroep.

In de Kamer werd de finantieele toestand besproken; het Fransche volk begint te begrijpen, dat alleen eene aanzienlijke oorlogsschatting het land uit de finantieele moeilijkheden kan redden en daarom begint men zich, gelet op de onzekere toestanden in 's vijnds land, ernstig ongerust te maken. Als eerste maatregel wordt een Fransche leening bij alle geassocieerden bepleit. De socialisten komen bovendien met hunne nationalisatie plannen voor groote bedrijven, waaronder ook de spoorwegen en mijnen, een zelfde verschijnsel dus als in Engeland.

Van 20 tot 22 Maart had de demobilisatie plaats der lichteningen 1903 en 1904 benevens de militairen der lichteningen 1905 t/m 1911, die door verwondingen recht kregen op vervroegde demobilisatie. Geleidelijk worden de legers ontbonden en keert men terug tot de korpsgewijze organisatie in 23 districten (2 nieuwe in Elzas-Lotharingen).

De bevolking ging gedurende den oorlog met 2.300.000 zielen achteruit.

De oud-minister van oorlog Millerand werd tot Hooge-Commissaris der Republiek in Elzas-Lotharingen benoemd.

Het werd bekend, dat de Fransche regeering aanspraak maakt op Tanger, een bericht dat in Spanje veel misnoegen verwekt.

De Vredesconferentie. Het werk der vredesconferentie werd onverpoosd voortgezet, doch wederom is een maand voorbij gegaan, zonder dat er eindbeslissingen zijn gevallen en reeds werd in de laatste helft van Februari eene algemeene bespoediging der werkzaamheden als de meest urgente noodzakelijkheid gevoeld.

De Franschen trachtten van dit bewustzijn partij te trekken door gedurende de afwezigheid van President Wilson in Amerika voor te stellen, den Volkerenbond na het vredesverdrag te doen behandelen; Tardieu en Minister Pichon lieten zich zelfs hierover in zeer positieve bewoordingen uit, doch toen Wilson op 13 Maart weder te Parijs terug kwam, maakte hij het al spoedig duidelijk, dat zulks in het geheel niet in zijne bedoeling lag. Men kan nu aannemen, dat het ontwerp-Volkerenbond deel zal uitmaken van het vredesverdrag. De onzijdigen werden in staat gesteld hunne zienswijze kenbaar te maken, zonder dat er echter veel kans werd gelaten dat hunne wijzigingsvoorstellen veel gewicht in de schaal zullen leggen.

Onder den druk der gebeurtenissen heeft men eindelijk besloten de vijandelijke bevolkingen van voedsel te voorzien.

ENGELAND. Het heeft in de Engelsche industriele wereld hevig gespannen deze maand. Machtige, georganiseerde arbeidersgroepen, de mijnwerkers, het spoorwegpersoneel en de transportarbeiders, niet

tevreden met de tegenwoordige arbeidsvoorwaarden, stelde eene gezamenlijke staking in het vooruitzicht, hetgeen naar men in Engeland begreep, vrijwel zou uitloopen op algeheelen stilstand in alle bedrijven, met als gevolg anarchie en bolsjewisme. De bedreiging was zoo ernstig, dat Lloyd George reeds had besloten het vredeswerk op te geven te Parijs, om het in het eigen binnenland op andere wijze voort te zetten. De reeds vroeger aangekondigde arbeidsconferentie werd op 27 Febr. te Westminster geopend, terwijl eene commissie onder rechter S a n k e y werd ingesteld om de mijnwerkersseischen (30% loonsverhooging en 6-urige werkdag) te onderzoeken. Deze laatste bijeenkomst is eigenlijk op eene mislukking uitgelopen, doordat de werkgeversleden, de arbeidersleden en de neutrale leden, waaronder de voorzitter, elk in een afzonderlijk rapport hunne eischen formuleerden. Het rapport van den voorzitter, dat ongeveer het midden hield tusschen beide andere, zal nu den grondslag der verdere besprekingen vormen; het beval o. a. 7-urigen werkdag voor 2 jaar, daarna zoo mogelijk 6-urigen en unificatie der mijnen aan. De regeering, die bevreesd was, dat de staking nu toch zou doorgaan, verklaarde uitdrukkelijk in dat geval de meest strenge maatregelen te zullen nemen. Hoewel de mijnwerkers niet voldaan zijn en ook het spoorwegpersoneel de regeeringsvoorstellen verwierp, is toch besloten niet dadelijk tot staking over te gaan, hetgeen de spanning aanmerkelijk verminderd heeft. De beraadslagingen worden inmiddels voortgezet.

Een nieuw Ministerie van Verkeerswegen zal worden ingesteld.

Ook de Iersche kwestie wordt voor de regeering hoe langer hoe onaangenaamer en noopte haar nogmaals te verklaren, dat 6 maanden na het teekenen van den vrede de Home Rule wet zal worden uitgevoerd. Maar hiermede zijn de Ieren al lang niet meer tevreden. De Sinn-Feiners willen natuurlijk algeheele onafhankelijkheid en zij verklaren alle Iersche staatsorganen reeds georganiseerd te hebben om onmiddellijk in werking te treden. Ook de overige partijen beginnen zich, echter wellicht uit vrees voor Sinn Fein, te roeren. Een groot aantal officieren diende bij den Koning eene petitie in voor dadelijke invoering van Home Rule. Hoewel president Wilson verklaarde, de Iersche zaak niet officieel ter sprake te kunnen brengen, werd deze toch aanmerkelijk versterkt door de sympathie der Amerikaansche Ieren.

Zelfs nam het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden met 216 tegen 41 stemmen eene motie aan ten gunste van de behandeling der rechten van de Ieren ter vredesconferentie.

Hiermede zijn echter de moeilijkheden voor de Engelsche regeering nog lang niet ten einde.

Canadeesche troepen in een kamp in Wales sloegen aan het muiten wegens groote ontevredenheid over de langzame demobilisatie. Bij de onderdrukking dezer onlusten vielen eenige dooden. Trouwens er heerscht in Engeland vrij algemeen ontevredenheid over het leger-

vraagstuk. Niettegenstaande de talrijke regeeringsverzekeringen, dat de dienstplicht zou worden afgeschaft, stelde Churchill haar bij het indienen der oorlogsbegroting weer in het vooruitzicht. Hij wil n.l. het leger nog op ongeveer 2½ miljoen man houden, hetgeen natuurlijk met het vrijwilligersstelsel onbereikbaar blijft. Sir Douglas Haig werd tot opperbevelhebber in Engeland benoemd, terwijl Generaal Robertson thans de troepen aan den Rijn commandeert. Generaal Plumer, die een protesttelegram over de verhongering der Duitsche bevolking naar de vredesconferentie zond, werd naar Malta overgeplaatst.

De Engelsche verliezen bedroegen voor het leger 2.882.954 man; voor de vloot 22.258 man.

In Zuid-Afrika hadden kafferrelletjes om hooger loon plaats. De nationalistische delegatie, bestaande uit 2 afgevaardigden voor elk der 4 deelen: Transvaal, de Oranje-Vrijstaat (o. a. Hertzog), de Kaap en Natal heeft wegens de groote oppositie het Engelsche aanbod om per oorlogsschip naar Europa te reizen niet aangenomen en zich op het Nederlandsche stoomschip „Bawean” ingescheept. Hoewel Wilson hun telegram met eenige nietszeggende beleefdheden heeft beantwoord, heeft dit antwoord bij de anti-nationalisten toch misnoegen gewekt, daar zij meenen, dat hierdoor de positie der nationalisten werd versterkt.

In Egypte hadden zeer ernstige gebeurtenissen plaats. In vrijwel het geheele land brak een nationalistische opstand uit, terwijl Bedoeïnen uit de grensgebieden het land binnenvielen. Tenslotte werd men nati van bloedige botsingen, waarbij dooden vielen, den toestand meester.

Zelfs tot in Afganistan werd de onrust merkbaar. Aldaar werd de Emir Habib Oellah vermoord en men maakte zich in Engeland reeds ongerust over de berichten, dat Engeland tegenstander, broeder van den vermoorden Emir, Nasr Oellah, de macht aan zich getrokken had, toen bleek, dat de 3de zoon van Habib, Aman Oellah zich tot Emir had laten uitroepen, daarbij Nasr gevangen nemend.

In Australië heeft men besloten voorloopig slechts voor producten uit het Britsche Rijk invoervergunningen te verstrekken.

RUSLAND. De berichten uit de sovjetrepubliek zijn nog steeds zeer ongunstig. Niet alleen schijnen de bolsjewistische leiders hunne waddeden nog niet op te geven, doch hunne roode legers hadden ditmaal meer succes, vooral in het Zuiden.

In de Oostzeelanden ging het hun niet voor den wind. Op het Archangelfront deden de bolsjewiki op 1, 2 en 15 Maart aanvallen, die alle, na aanvankelijk succes, geheel werden afgeslagen.

Admiraal Koltsjak wist zijn rechtervleugel tot Ochansk, Ossa en Brisk vooruit te brengen. De Tsjechen werden van het front teruggetrokken en door Russen vervangen.

Generaal Denikin had eveneens op zijn rechtervleugel succes, veroverde Vladikaykas, nam 4500 gevangenen en wist langs de Kaspische Zee tot de Koemarivier, een 100 mijl ten Z. van Astrakan, op te rukken, doch op den linkervleugel hadden ernstige gebeurtenissen plaats. De Don-kozakken moesten daar terugtrekken en het 7e Legerkorps verloor zijn geschut en den geheelen trein.

Bovendien werd de verbinding tusschen de Entente- en Oekrajiensche afdeelingen vrijwel verbroken door de nederlagen der laatsten, waar de roode legers reeds tot aan de Krim zijn doorgedrongen. De gebeurtenissen in Hongarije maken, dat juist de Z. en Z.W. fronten voor de sovjettroepen de belangrijkste zijn.

Lenin opende in de eerste helft van Maart het congres der 3de internationale, eene instelling waarbij zich o. a. de Italiaansche communisten (lees: socialisten) aangesloten hebben. Hoewel zijne financieele politiek tot een ramp voert, gaat hij voort met zijne propaganda, blijkbaar hopen de wereldrevolutie.

Daar de bolsjewiki den godsdienst bestrijden met spreuken als: „Godsdienst is opium voor het volk”, hebben de priesters den vloek over het bolsjewisme uitgesproken.

Trotsky schijnt zich veel met legerzaken te bemoeien; er werd gemeld, dat hij reeds wapenschouwingen houdt, vrijwel geheel zooals de Tsaar zulks vroeger placht te doen.

OEKRAJINA. Terwijl het officieele Oekrajiensche persbureau nog steeds blijft verzekeren, dat de troepen van Petjoera, die nu tevens tot voorzitter van het Directorium werd benoemd, met succes tegen de bolsjewiken strijden, zijn vrijwel alle overige berichten hiermede in tegenspraak. In werkelijkheid schijnt van Oekrajina onder het Directorium nog maar weinig overgebleven te zijn. In het Noorden is Rowno reeds bedreigd, terwijl het bolsjewistisch Oekrajiensch bestuur wederom sedert 15 Maart in Kieff moet zetelen. Het ernstigste is echter, dat de belangrijke havenplaats Odessa dusdanig wordt bedreigd, dat de geallieerden alle voorbereidende maatregelen treffen, teneinde de plaats eventueel spoedig te kunnen ontruimen. Dat hiermede de toestand voor het Directorium kritiek zal worden, behoeft geen nader betoog.

Als gevolg van een en ander zal wel de staking der vijandelijkheden tusschen West-Oekrajina en Polen gerekend moeten worden, want de talrijke protesten en zelfs dreigementen der Ententecommissies, weerhielden Burlandes, den West-Oekrajienschen aanvoerder, niet, telkens wederom aanvallen op de Polen bij Lemberg te ondernemen, vooral ook omdat de Entente steeds geneigd blijkt te zijn, deze plaats en de petroleumvelden bij Polen te voegen.

POLEN. De vrees voor het bolsjewisme heeft bij de Entente, maar vooral in Frankrijk, het denkbeeld doen ontstaan, dat een krachtig Polen de beste waarborg is tegen een vereenigd optreden van bolsjewiken

en spartacisten ten nadeele der bestaande wereldorde. Frankrijk heeft zich dan ook gehaast Polen als soevereinen staat te erkennen en den noodigen steun te verleenen.

De Fransche generaal *Henrys* is naar Polen gezonden om generaal *Pilsudski* bij te staan. Alle maatregelen worden getroffen om het Poolsche leger van Generaal *Haller* over Dantzig naar Polen te brengen, zulks onder hevig protest van de Duitsche regeering, die hierin het begin van de annexatie der Duitsche streken om Dantzig en in West Pruisen meent te zien. De Duitsche commissie kon met de Poolschgeallieerde commissie over de Duitsche Oostgrens nog steeds niet tot overeenstemming komen.

Intusschen organiseert Polen zijn leger. De lichtingen 1891 tot 1896 werden opgeroepen en men hoopt zodoende 600.000 man onder de wapenen te kunnen roepen.

Dat dit leger spoedig noodig zal zijn, lijdt geen twijfel, want hoewel er tijdelijk eenige verbetering in de positie der Poolsche troepen, die bij Lemberg opereeren tegen de West-Oekrajeners, is gekomen, is het tijdstip waarschijnlijk niet ver meer verwijderd, dat West-Oekrajeners samen met de Russische bolsjewiken den aanval wederom zullen hervatten.

FINLAND. Op 28 Februari werd de Landdag ontbonden en van 1—3 Maart hadden de nieuwe verkiezingen plaats. Hoewel nog geen uitslagen bekend werden, bleken de burgerlijke partijen de meerderheid te hebben gekregen, hoewel de socialisten sterk vertegenwoordigd zullen zijn. De voorstanders van de republiek waren bovendien verre in de meerderheid.

De Zweden in Finland hebben besloten eene Zweed-Finsche volksvertegenwoordiging van 60 leden tegen 1 Mei bijeen te roepen, waarvoor de verkiezingen volgens algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging zullen plaats vinden.

OOSTZEE-LANDEN. In tegenstelling met de meeste andere Russische randgebieden gaat het den bolsjewiken hier niet voor den wind. Hunne pogingen om bij Narwa door het Esthlandsche front te breken mislukten, niettegenstaande de Finsche hulptroepen wederom geleidelijk naar hun land worden teruggebracht.

Het verzet van Letten en Lithauers, door de Duitsche Rijkstroepen gesteund, begint eveneens vruchten af te werpen. Begin Maart was het grootste deel der provincie Samogiti en Oost-Lithauen nog niet in handen der bolsjewiki. Op 3 Maart begon het algemeene tegenoffensief tegen de linie Talsen-Mitau en achtereenvolgens vielen Tukcum, Windau en Mitau wederom in Lettisch-Lithausche handen. Er bestaat goede kans, dat ook Riga en Dunaburg wederom spoedig zullen worden heroverd. Van de laatste plaats werd de val reeds onder voorbehoud gemeld.

Intusschen kampen de verdedigers nog steeds met gebrek aan oorlogsmaterieel, vooral artillerie en wonden de Esthlanders-Lithauers en Letten zich wederom met dringende vertogen om hulp tot de Entente. Lithauers

en Letten hielden in Kofna bijeenkomsten om de eenheid in de oorlogvoering te bevorderen.

De Lithausche regering diende wegens geschil met de Tabyra ontslag in, doch blijft voorloopig aan.

DENEMARKEN. In Denemarken werd de politieke eenheid eindelijk ook aangetast. Het radicaal socialistische ministerie Zahle, dat op grond van de wet van 7 Augustus 1914 inzake de prijsregeling een vrijwel ongecontroleerd economisch beheer voerde, diende onlangs een ontwerp-leeningwet voor 120 000.000 Kronen in, om de hooge distributiekosten te kunnen dekken. Hiervan werd door de oppositie, die in het Folketing (onze IIe Kamer) 68 leden telt tegen 71 der regeeringspartij en in het Lansting (onze Ie Kamer) 44 tegen 27, gebruik gemaakt om de wet van Augustus 1914 ingetrokken te krijgen of althans de regeeringsmacht aanmerkelijk te doen inkrimpen. Met het oog op de voor de oppositie gunstige kansen bij eene eventueele algemeene verkiezing, meende de regering, die niet van plan was de macht uit handen te geven, haar ontslag te moeten indienen, waarbij zij met het oog op de binnenlandsche onrust tevens den Koning het ontbinden van het Folketing ontraadde.

De strijd, die ook in vele andere landen tegen het tweekamerstelsel door de radicalen en socialisten gevoerd wordt (de meerderheid der oppositie in het Lansting is het voornaamste dwangmiddel der meer rechtsgezinde oppositie), heeft in Denemarken dus een accuut stadium bereikt, vooral omdat juist in dit speciale geval de rechtsche oppositie kan verklaren voor de rechten der volksvertegenwoordiging tegen eene te groote regeeringsmacht te zijn opgekomen. De crisis werd echter voorloopig opgelost, doordat het ministerie bij nader inzien toch besloot aan te blijven, nadat de oppositie hare houding matigde.

In Noord-Sleeswijk hebben de verkiezingen voor de provinciale raden overal eene Deensche meerderheid opgeleverd, niettegenstaande de aldaar wonende Duitschers alles op het spel zetten zulks te voorkomen.

De Deensche regering heeft de souvereiniteit van IJsland officieel verklaard. Koning Christiaan blijft gemeenschappelijk staatshoofd en de buitenlandsche belangen van beide landen zullen door Denemarken worden behartigd. Middelerwijl verklaarde IJsland zich tot permanent-onzijdig gebied.

NOORWEGEN. De Kabinetscrisis werd althans voorloopig opgelost, doordat Knudsen in het afgetreden ministerie eenige wijzigingen bracht, waardoor hij zich, nu met vrijzinnige partijen achter zich, staande hoopt te houden. Aangezien de rechterzijde de eigenlijke regeeringspartij echter reeds in aantal overtreft en bovendien de socialisten eene afzijdige houding aannemen, blijft het hervormde kabinet zeer zwak staan.

Tegenover de diensten op financieel- en scheepvaartgebied door Noor-

wegen tijdens den oorlog aan Engeland bewezen, heeft de Britsche regering het aanbouwen gedurende drie jaren van 260.000 ton scheepsruimte per jaar voor Noorweegsche rekening toegestaan buiten de 35 schepen van circa 8000 ton, die zullen worden afgeleverd als vergoeding voor de geleden oorlogsverliezen.

ZWITSERLAND. Alle aandacht wordt nog steeds in beslag genomen door het werk tot herstel en verbetering van den economischen toestand. Eene Fransche commissie kwam te Genève aan om overleg te plegen over het vraagstuk der verbinding van Zwitserland over eene Fransche zeehaven met de overige wereld.

SPANJE. Het economische vraagstuk neemt in Spanje dusdanige afmetingen aan, dat vrijwel alle andere problemen, zelfs de zeer acute Catalonische kwestie, er door overschaduwd worden. De regering kon de begrooting, die reeds lang aangenomen had moeten zijn, door de obstructie in de Cortes niet afwerken, zoodat zij zich noodzaak zag ontslag in te dienen, welk ontslag echter door den Koning niet werd aangenomen. Toen aan Romanones het vertrouwen van de Kroon aldus wederom werd geschonken, haastte hij zich de zitting der onhandelbare Cortes te schorsen, waarmede echter de behandeling der begrooting tot 1 Juli a. s. moest worden uitgesteld. Intusschen neemt de ontevredenheid, zich uitende in stakingen en wanordelijkheden, hand over hand toe en in verschillende plaatsen moest de staat van beleg worden afgekondigd. Op 12 Maart werd geheel Catalonië onder de krijgswet gebracht en werden de stakende arbeiders in militairen dienst opgeroepen.

De ongerustheid over de Fransche eischen betreffende Marokko, ter vredesconferentie reeds ter sprake gebracht, waarbij Frankrijk behalve verschillende economische schikkingen tevens rechten in Tanger verlangte, heeft, behalve verschillende officieele verklaringen over het recht van Spanje in Noord-Marokko, ten gevolge gehad, dat de regering besloot overal zooveel mogelijk met de Fransche wenschen rekening te houden. Intusschen zoekt men nog steeds naar een middenweg teneinde wel met Raisoeli te kunnen breken, doch hem niet als tegenstander te krijgen.

PORTUGAL. Op 21 Februari j. l. ontbond de president de Volksvertegenwoordiging. Overigens wordt getracht door verschillende persoonswisselingen meer stabiliteit aan het tegenwoordige bewind te geven. Chaga werd tot minister president benoemd, terwijl de portefeuille van Buitenlandsche Zaken overging op Alfonso Costa, een der Portugeesche afgevaardigden ter vredesconferentie.

ALBANIË. Uit Albanië komen berichten over betoogingen voor de

voorloopige regeering te Durazzo en de eenheid van het land, tegen de Grieksche en Servische aanspraken.

KONINKRIJK DER SERVIËRS, KROATEN EN SLOWENEN. De Staatsraad en de deze maand geopende Nationale Vergadering hebben met nadruk de eenheid van het land afgekondigd. De Staatsraad werkt thans plannen voor de nieuwe grondwet en voor agrarische hervormingen op breede socialistische grondslagen uit; in de Nationale Vergadering had vooral de aandacht het brandende vraagstuk: het geschil met Italië over het bezit der Adriatische kustlanden. Italië blijft namelijk Görz, Triëst, Pola, Fiume en een groot deel van Dalmatië opeischen, hetgeen een dusdanig hevig verzet heeft uitgelokt, dat er thans openlijk over een gewapend conflict wordt gesproken, wanneer deze Italiaansche eischen geene wijziging zullen ondergaan. Deze toestand wordt nog verergerd door een aantal incidenten. Ten eerste wezen de Serviërs de Italiaansche militaire missie uit Laibach uit, omdat zij volgens hen spionage ten nadeele van Servië verrichtten. Wel werd op aandringen der Entente de commissie later wederom toegelaten, doch Italië moest eenige toezegging doen aangaande de openstelling der Italiaansch-Zuid-Slavische grenzen. Een ernstiger karakter droeg de terugwijzing van den Italiaanschen gezant te Belgrado omdat zijne geloofsbriefven den term „bij het Koninkrijk Servië” bevatten, hetgeen volgens de Serven niet in overeenstemming meer was met den bestaanden toestand.

Intusschen zullen de Zuid-Slaven hard moeten werken aan de organisatie van hun nieuwe leger, wanneer zij zich met succes tegen de Italianen willen verzetten, want blijkens dezer dagen gepubliceerde officieele cijfers werden in het oude Servië gedurende den oorlog 807.343 man gemobiliseerd, waarvan 369.818 zijn omgekomen, terwijl nog 630.000 menschen der burgerbevolking aan ontberingen zijn gestorven.

Koning Nikita van Montenegro heeft nog eens eene regeering samengesteld. Hij erkent nog steeds niet de aansluiting van zijn land bij de overige Zuid-Slavische landen. Vermoedelijk komen de berichten over bloedige botsingen tusschen Montenegrijnen en Servische troepen uit deze bron.

In elk geval zal er echter in Montenegro nog wel eene fractie bestaan, die de onafhankelijkheid of autonomie in het nieuwe koninkrijk begeert; in Italië zoekt men reeds contact met deze ontevreden elementen.

BULGARIJE. Correspondenten van Engelsche bladen verzekeren, dat de economische toestand eenigszins verbetert. Tegelijkertijd kwamen er berichten over anti-semitische bewegingen.

ROEMENIË. De onrust in het land schijnt bedenkelijke vormen aan te nemen. Het feit, dat de Koningin met hare twee jongste dochters naar Parijs en Londen vertrokken is, zou zulks bevestigen.

Het zakenleven staat bijna geheel stil, de economische toestand is

zeer slecht en de tucht in het leger schijnt ondermijnd te zijn. In Besarabië trekken benden bolsjewiken rond en uit vele deelen des lands werden boerenopstanden gemeld. Dat er onder deze omstandigheden van de nationale aspiraties weinig gerept wordt, kan geen verwondering baren. In Zevenburgen trokken de Roemenen reeds naar sterke bergstellingen terug. Intusschen trachten de geallieerden den toestand nog te redden door voedsel te zenden, terwijl Amerika nieuwe credieten zal toestaan. Deze credieten beloopt totaal reeds 15 millioen dollars.

GRIEKENLAND. Over de Grieksche eischen, die vooral in Italië doch ook in Frankrijk een minder goed onthaal vonden, werd meer bekend sedert eene verklaring, door den minister-president Venizelos te Parijs afgelegd.

In de eerste plaats wordt Noord-Epirus tot de lijn Himara in N. O. richting tot het Zuidpunt van het Ochrida meer en van daar in Z. Z. O. richting naar de tegenwoordige Grieksche grens verlangd. Vervolgens maakt Griekenland aanspraak op Thracië met Adrianopel en Kirk-Kilisse. Positieve eischen om Konstantinopel eveneens bij Griekenland te voegen werden niet ingediend; wel wees Venizelos met nadruk op het feit, dat de Grieken daar de sterkste bevolkingsgroep vormen (365.000 van de 1.174.000 zielen). Galippoli en het achterland van den Aziatischen Dardanellenoever worden niet verlangd, wel echter het oostelijk daarvan gelegen sandjak Balikesser en het vilajet Aidin, hetwelk evenals het nu verlangde Cyprus reeds in 1915 aan Griekenland werd aangeboden voor eventueele militaire hulp. Ten slotte maakt Griekenland ook aanspraak op het door Italië bezette eilandengebied Dodecanesos en eenige andere eilanden.

In de Commissie, die deze Grieksche eischen voor den Raad van Tien moet onderzoeken, schijnt echter tusschen de verschillende leden een diepgaand verschil van meening te bestaan zoo ook o. a. ten opzichte van Smyrna, dat de Amerikanen niet van het achterland schijnen te willen afscheiden.

TURKIJE. De Ententeautoriteiten beginnen zich in Turkije als heer en meester te gedragen. De Engelschen lieten tal van lieden arresteeren, waarvan vermoed wordt, dat zij de Engelsche krijgsgevangenen slecht hebben behandeld.

Middelerwijl noopten zij de Turksche regeering vele leden van het Comité voor Eenheid en Vooruitgang in hechtenis te laten nemen. Dit lot trof ook den Duitschen Generaal Liman von Sanders, die zich nu voor den krijgsraad voor zijne daden zal moeten verantwoorden.

In Palestina, waarheen de emigratie geheel geregeld wordt door het Zionistisch Comité te Londen, werden door dat Comité verkiezingen uitgeschreven onder de Hebreeuwsch sprekende bevolking. De twee Zionistische vertegenwoordigers Dr. Weirmann en Sokolow te

Parijs zullen aandringen op een Engelsch mandaat voor Palestina, tot dat de staat zich onafhankelijk zal kunnen verklaren.

In Beirouth werd Generaal Allenby gehuldigd.

ARMENIË. De toestand blijft evenals in de aangrenzende kleine republieken zeer ongunstig. Wel werd voornamelijk door de Engelschen, paal en perk gesteld aan moordpartijen op groote schaal, maar in elk der drie landen moeten de bewoners der aangrenzende staten het ontgelden, terwijl zij elkaar het bestaan liefst zoo moeilijk mogelijk maken, door het onderling verkeer tegen te werken. Bovendien koesteren de Georgiers en de Tartaren uit Azerbaidjan veel wantrouwen tegen de Entente wegens hare hulp aan Denikin, van wien men weet, dat hij de Groot-Russische idee voorstaat.

In Georgië bestaat bovendien een mensjewiki-bewind, dat echter met zijne landnationalisatie zonder vergoeding aan de eigenaars meer bolsjewiksche regeeringspraktijken vertoont.

Tot nu toe toont zich de bevolking in de drie nieuwe landen volkomen onbekwaam om zich zelf te regeeren.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. Op 24 Februari keerde President Wilson uit Europa terug en na onverpoosden arbeid scheepte hij zich op 5 Maart wederom in, om op 13 Maart opnieuw in Frankrijk te landen.

In deze korte spanne tijds moest heel wat worden afgedaan; naast binnenlandsche maatregelen, kwam ook het ontwerp-Volkerenbond aan de orde. Tegen dit ontwerp wordt n.l. door de republikeinen eene felle actie gevoerd. Men verwijt Wilson het hechte Amerikaansche nationalisme te willen vervangen door een onzeker internationalisme. Bovendien vreest men, dat de Monroeleer en de vrijheid van Amerika inzake emigratie- en tariefvraagstukken aangetast zal worden. Bovendien wenschen vele Amerikanen steeds buiten de Europeesche politiek te blijven, hetgeen als lid van den Bond onmogelijk zal worden. Deze oppositie dreven de republikeinen zoover, dat zij in den ouden senaat obstructie gingen voeren, waardoor tevens tal van noodige wetsontwerpen onafgedaan bleven. Wilson is echter niet van plan den nieuwen senaat bijeen te roepen alvorens het werk te Parijs zijne tegenwoordigheid niet meer eischt; bovendien gelooft hij, dat de oppositie tegen den Bond de republikeinen geen goed zal doen, hoewel zij nu $\frac{1}{3}$ deel van den senaat op hunne hand hebben en dus de ratificatie van het vredesverdrag kunnen tegenhouden. De eenheid onder de republikeinen is dan ook niet absoluut. Sommigen, zooals senator Borah, zijn tegen elken vorm van een Volkerenbond, terwijl Taft b.v. een voorstander ervan is, doch het tegenwoordige ontwerp geamendeerd wil zien. Op dit laatste punt schijnt Wilson dan ook niet onverzoenlijk te zijn.

In het economisch leven komen nog steeds storingen voor. In New-York brak eene bootwerkers- en havenwerkersstaking uit, welke nu

begint te verloopen, omdat de reeders begonnen toe te geven, doch de volle eischen werden niet toegewezen.

Tegen het naderende algeheele alcoholverbod begint eene krachtige oppositie onder de leuze: „Geen bier, geen werk” op te komen.

Daniëls, de Minister van Marine, begaf zich op eene studiereis naar Europa. Inmiddels keurde de vlootcommissie uit den senaat het vlootprogramma goed. Generaal March, de Chef van den Generalen Staf, verklaarde, dat het leger in geen geval tot minder dan 510.000 man zou worden teruggebracht. De senaat heeft dit reeds goedgekeurd.

Hoover, hoofd van het burgerrelief, heeft Rotterdam als voornaamste centrum voor Noord- en Midden-Europa gekozen.

Eene tweede poging tot moord op Wilson werd ontdekt en vrijdeld.

ZUID- EN MIDDEL AMERIKA. In Mexico heeft Carranza tegen 1 Mei het congres in buitengewone zitting bijeen geroepen, voornamelijk in verband met de concessies der buitenlanders in de petroleumstroken.

Tot president in Uruguay werd benoemd Dr. Brum, reeds vroeger Minister van Buitenlandsche Zaken.

Costa-Rica neemt militaire maatregelen tegen Nicaragua.

CHINA. Op 20 Februari werd de vredesconferentie tusschen Noord en Zuid geopend. Tsjoë-Tsje-Tsjien is het hoofd der Noorderlijke, Tjang-Sjoo-Tsi van de Zuidelijke delegatie.

Al spoedig is men echter op het doode punt gekomen.

Toen de regeering te Peking niet geneigd bleek de krijgsverrichtingen in de provincie Sjinsi te staken, namen hare vredesgededegeerden allen als protest hun ontslag.

JAPAN. Met de toenemende verwarring in de wereld beginnen de voorstanders van eene onafhankelijke militaire politiek wederom aan invloed te winnen. Men hoort dan ook uit Japan niets, dat op inkrimping der bewapening, zoowel bij het leger als bij de vloot gelijkt; voor deze laatste zullen wederom spoedig eenige super-dreadnoughts op stapel worden gezet. Gezien deze militaire kracht is het voorbehoud, dat deze maand door de Japaansche afgevaardigden ter vredesconferentie ten opzichte van het Volkerenbondspan werd gemaakt, zeer verstrekkend en voor de blanke rassen misschien ook wel zeer ernstig. De Japanners wenschen namelijk alleen tot den bond toe te treden, wanneer tenminste hun ras met de blanke rassen gelijk gesteld wordt, iets wat tot nog toe in Amerika en Australië op het allerhevigste verzet stuitte.

Voorloopig voelt China zich nog niet sterk genoeg om een dergelijken eisch te kunnen stellen. Japan heeft volgens de laatste volkstelling ruim 53¹/₂ millioen inwoners, tegen China meer dan 400 millioen.

Boekaankondiging.

Het gebruik en de opleiding van stormtroepen,
door W. L. KOSTER, 1e Luitenant der Infanterie.
Breda, 1918. J. VAN OIRSCHOT.

Volgens het voorwoord van den S. is dit boekje uitgegeven met het doel om goed onderlegde instructeurs van stormtroepen te vormen, welke nu nog in te gering aantal aanwezig zijn.

Hoeveel goeds dit werkje nu ook bevat, toch zal het alléén dat doel niet kunnen bereiken. Om goed onderlegde instructeurs te kunnen krijgen, is een practische oefentijd noodig aan één of meer centrale Stormscholen, waar men de beschikking heeft over alle aanvalsen verdedigingsmiddelen, die in den stellingoorlog werden gebruikt. Daar moet de toekomstige instructeur allereerst leeren zich in het loopgravenstelsel volkomen thuis te voelen; de handigen zullen zich dan ook al spoedig in de verschillende gevallen, die zich kunnen voordoen, weten te redden.

Men wake daarbij tegen het volgen van bepaalde systemen; die bestaan in den loopgravenstrijd niet en dat is het gevaar verbonden aan een slaafsche toepassing van de aanwijzingen in het werk van den Schr.

Zoo houdt Schr. zelf ook te weinig rekening met de practijk te velde. Te veel wordt bijv. uit 't oog verloren, dat bij de v r e d e s o e f e n i n g e n de door hem met overleg georganiseerde patrouilles tot het einde der oefening voltallig blijven. Te velde is dit zelden het geval en daarop moet, zoowel bij de samenstelling der patrouilles als bij den aard der aan hen te verleenen opdrachten worden gerekend.

De veel voorkomende benamingen als: „naderingsloopgraafzuiveringspatrouille” waarmede Schr. „korthedshalve (!)” aanduidt de patrouille, die dient om een naderingsloopgraaf van vijanden te zuiveren, waren door andere te vervangen. Aan duidelijkheid zou het, overigens tal van practische aanwijzingen bevattende, werkje daarbij winnen.

P.

Duitschland's strijd om het Recht, door CINCINATUUS. *Amsterdam-Rotterdam*, 1918. C. L. VAN LANGENHUYSEN.

Een — ten deele op officieele Belgische bescheiden berustende — uiteenzetting van Duitsche zijde van de omstandigheden, waaronder Duitschland vóór het uitbreken van den oorlog verkeerde en van het standpunt, dat het tijdens den oorlog heeft ingenomen. Als een bijdrage

om zich een objectief oordeel te vormen over de „schuldquaestie” is dit werk van CINCINNATUS van belang.

Een groot deel van Schrijvers betoog heeft betrekking op de voorgeschiedenis van den oorlog. Zijn conclusie in dit opzicht kan niet beter worden weergegeven, dan door aanhaling van noot 1 op blz. 57:

„Zekere grondige onderzoekingen betreffende de vermijdelijkheid van „den wereldoorlog na het Oostenrijksch-Servische conflict lijden aan „het euvel, dat zij geen rekening houden met de onzalige atmosfeer, „die door de omsingeling was geschapen. Zeker zou deze vermijdelijk- „heid, absoluut bekeken, bestaan hebben! Maar toen de bemiddeling „kwam, vond deze geen res integra meer. Dit heenzien over de „voorgeschiedenis getuigt, bij al het streven om te komen tot „een objectiviteit, die zich verheft boven het nationale gevoel, van een „gebrek aan historisch sceptisch denken, welke ook een streng juri- „dische behandeling der dingen niet geheel mag ontraden.”

In menig opzicht o. a. wat de democratisering van Duitschland en het gebruik van de duikboot in verband met de vrijheid der zee betreft, blijkt in 't licht van het heden, hoe Schr. een profetischen blik heeft gehad.

om zich een objectief oordeel te vormen over de „schuldwissel“ is
dit werk van CINCINNATUS van belang.
Een groot deel van Schrijvers bevoor heeft betrekking op de voor-
geschiedenis van den oorlog. Zijn conclusie in die opzigt kan niet
beter worden weergegeven dan door aanzien van hoof t op blz. 271.

Ter aankondiging ontvangen.

Gewetensbezwaren tegen den krijgsdienst, door Mr. A. C. JOSEPHUS
JITTA. (Overdruk uit „De Gids“ 1919 No. 3).

Vereeniging tot oprichting en exploitatie van een Rust- en Vacantie-
oord van den Koninklijken Nederlandschen Bond van Oud-Onderoffi-
cieren, goedgekeurd bij K. B. van 20 Sept. 1913 No. 33.

Luchtvaartkundige Bibliotheek, onder redactie van M. L. J. HOFSTEE,
1e Luitenant-Vliegenier en R. J. CASTENDIJK, Res.-Officier bij de L. A.
Aflevering 1. De algemeene principes van het vliegen. *Deventer*, 1919.
AE. E. KLUWER.

National Service with the International Military Digest January 1919,
Vol. 5 No. 1. 9 East Fortieth St. N. Y. and West Point, N. Y.